РЕСПУБЛИКАМНАЙ ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 308 (14022) | 1972 оной декабриин 31, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД АРАДАЙ БАЯР

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагhaaр 50 жэлэй ойе совет арад политическэ, ажалай тон э дэбжэлтээр, гүн сэдьхэлэй омог баяраар уттажа байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй, РСФСР-эй ерховно Соведүүдэй баярай хамтын суглаан декабриин —22-ой үдэрнүүдтэ боложо, «Совет Социалис Республиуудай Союзай байгуулагдаhaaр 50 жэлэй ой тухай» элид- и КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секреарь нүхэр Л. И. Брежнев хээ. Элидхэл дотор олонациольна совет гүрэнэй хүгжэлтэ, марксизм-ленинизмын сэ- н мэргэн hургаалай, социалис интернационализмын ёho римуудай бэелэл гүнзэгыгөөр, бүхы талаhaa шэнжэлэгжэ, үндэр сэгнэлтэ үгтөө. Тэрэшэлэн Совет ороной, сот арадай үмэнэ табигдаhан асари ехэ зорилгонууд, хоин хараатан түсэбүүд найруулагдан хэлэгдээ.

«Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй үхэнь хадаа... манай орон дотор ажаhуудаг бүхы национ арадуудай болбосорон хүгжэжэ, экономическа, политическэ, соёл культурынгаа талаар бодото дээрээ hалран мандаhанай түүхэ юм» гээд, нүхэр Л. И. Брежней элидхэл дотор хэлэгдээ. Энэ үгэ Буряадай республида сэхэ хабаатай юм.

ССР Союзай байгуулагдаhанай ашаар лэ буряад арад рын гүрэн түрэтэй боложо, автономито социалис республика дотор 1923 ондо нэгэдэhэн түүхэтэй. Т...гэжэ дань үхэлэй туйлда хүрөөд байhан буряад, эвенк арауд түүхын гээгдэлhээ гараха, түргөөр хүгжэхэ замда юhон бэлэй. Тэрэ гэhээр үнгэрhэн табин жэлэй турша агууехэ ород арадай, мүн Совет ороной бусад арадууй туhаламжаар тулюур туйган, гол түлэб малай ашаг эмэ буйлуулдаг жэжэ божо ажахытай байhан бага яhан болохо буряадууд хамтын ажахытай, социалис экономикотой болоо. Тэрэнэй ашаар социально-политическэ йдалдань гүнзэгы хубилалтанууд туйлагдаа.

Республика доторнай хүдэлмэришэн анги бии болоо. имэ шэнэ ангиин бии болоhон ушар буряад арадай хубиянда шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Эндэшье ород арад. одой хүдэлмэришэн анги буряадуудта үнэн сэдьхэлэй haламжа хүргэhэн байха юм. Хорёод, гушаад онуудай hанаад үзэе. Москва, Ленинград хотонуудhaa, Ураалай промышленна түб газарнуудhaa Коммунис партиин яалаар хүдэлмэришэн ангиин эрхим түлөөлэгшэд Буяад орон ерэжэ, социалис промышленностиин түгэс хүгэлтын эхи табиhан, хүдөө нютагта коллективизациие илhэн хэрэг республикымнай түүхын хуудаhанда алтан эгүүдээр бэшэгдэнхэй. Мүн Совет Россиин олон түб хонуудай дээдэ hургуулинууд та Буряадай техническэ, со культурын, научна кадрнууд бэлдэгдээ.

Гадна республикымнай дэбисхэр дээрэ дээдэ болон ехэй дунда hургуулинууд, юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд байгуулагдаа. Эдэ бүгэдэ өөрын, национальна интеллигенцитэй болохо, соёл культураяа хүгжөөхэ ехэ ар боломжо олгожо үгөө. Уг узуурhaa малай хойноhoo аалжа ябаhан буряад малшад хамтаржа, хүсэ ехэтэй лхоз, совхозуудые байгуулжа, үлэсхэлэн хооhон байлhaa хэтэ мүнхэдөө мултаран гараа.

Түүхын хүгжэлтын ябасаар болоо haa, алишье талын гээгдэлдэ ороhон, үшөө феодальна түхэлэй hуудал йдалтай байhан буряад арадта инмэ түргэн, ехэ, түүхэ үзэгдөөгүй хүгжэлтэ туйлахын тула олон зуун жэл хэтэй болохо байhаниинь да мжаггүй. Энээниие табан түин дэбисхэр дээрэ оршон байhан капиталис дэлхэйн он үндэhэ яhатанай, илангаяа бага арад үндэhэтэнэй бн заяан гэршэлэн харуулна. Харин Совет засагай аар, аха дүү совет арадай бүлэ соо буряад арад түүн сагые богони болгон, оройдоол табин жэлэй туршада жэлтын үндэр хэмжээндэ гараhан, түрүү гэжэ хэлүлээн нацинуудай зэргэдэ гаража шадаа. Энэ хадаа оммунис партиин хүтэлбэри доро бүхы совет арадай туйhан гайхамшагта туйлалта мүн гээшэ. Энэ хубитынгаа лөө мүнөө Буряадай республика Хани барисаанай орноор шагнагдаба.

Тинмэ дээрэhээ буряад арад эдэ үдэрнүүдтэ, СССР-эй йгуулагдаhaaр табин жэлэй ойе тэмдэглэжэ байhан саг бүхы совет арадта, тэрэ тоодо ород арадта, гүн сэдьлэй баяр хүргэнэ.

Социалис ёhoор хүгжэхэ зам дээрэ гараhан буряад ад үнгэрhэн табин жэлэй туршада индустриальна республика гэжэ нэрлүүлхэ ёhoороо нэрлүүлнэ. Урдань ой йга гү, али хооhон тала байhан газарта мүнөө үеын фабика, заводууд, ашагта малтамалай уурхайнууд баригдаа. молёт болон суднанууд, прибор болон автоматикын хэгсэлнүүд, электромотор болон юумэ үргэдэг кранууд, ил болон цемент, нооhон бүд болон хубсаhа гэхэ мэтэ бу олон продукци бүтээгдэнэ. Манай республикада бүэгдэhэн продукци ороной бүхы область, хизаарнуудта, рниин гуша гаран оронуудта эльгээгдэнэ. Мүноо промышленностиин hалбарида республикымнай хүн зоной хадынь хүдэлнэ. Мэргэжэл ехэтэй кадрнууд—инженернүүд, хнигүүд урган гараа. Гансал hүүлэй 10 жэлэй туршада промышленна продукци гаргалга хоёр хахад дахин ехэ лоо.

Бэлиг талаантай буряад арадай соёл болбосорол хүгнэ. Тэрэнэй соёл культура совет арадуудай соёл культурын нүлөөн доро хүгжэхэдөө, ёhотой социалис, интернациональна шэнжэтэй болоо. Тиин буряад культурашье өө бусад арадуудай культурада нүлөөгөө үзүүлнэ. СФСР-эй Гүрэнэй шанда «Агуу гоохон Ангар дүүхэй» жэ баледэй хүртэhэн ушар буряад арадай соёл культун хэр ехээр хүгжэhэниие харуулна бэшэ аал! Буряадай дэмтэдэй шэнжэлгэ, буряад искусство, литература Союй хилэ дабажа, хариин оронуудта мэдээжэ болонхой. ряадай республика студентнүүдэйнгээ тоогоор Европын капиталис оронуудые холо ахин гараа.

Мүнөө энэ агууехэ hайндэрэй үедэ туйлаhан амжалтаа шэнжэлэн байхадаа, эдэ бүгэдэ болбол Коммунис ртиин ударидалгаар туйлэгдаа гэжэ мэдэржэ, буряад ад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Совет правительвада халуун сэдьхэлэй баяр хүргэнэ.

Совет арад, тэрэ тоодо буряад арад, коммунизм тээшэ йдамтайгаар дабшана. Тиимэhээ ажалай габьяа хаулжа, совет патриотизмын, социалис интернационализын үзэл бодолоор нэбтэрhэн байhанаа буряад арад гэрлэн харуулна. Манай арадай эрхим түлөөлэгшэд — хүмэришэд, таряашад, малшад, ажалша коллективүүд алрта ойн баярай тэмдэгтэ, СССР-эй орден болон медальудта хүртөө. Ажалай алтан табан хушууе зүүhэн хүүд манайда олон. Эдэмнай совет арадай бүлэ сооhoo ургараhан шэнэ совет хүнүүд мүн. Эдэнэрэй хүсөөр, энэрэй алтан гараар үшөө ехэ амжалтын туйлагдахань жаггүй.

Түүхэтэ юhэдэхи түсэбтэ табан жэлэй туршада хэхэ, тээхэ юумэмнай ехэ.

«Коммунизм тээшэ дабшаха зам хүнгэхэн бэшэ гэжэ дэнэр мэдэнэбди. Манай ороной арад бүхэн, мүн тэдэр хамтадаа хүсэ шадалаа ехээр гаргаха болоно... Совет нүүд урдаа табигдаhан гайхамшаг зорилгонуудые дүүрэ гэжэ бидэнэр мүн лэ мэдэнэбди», гээд нүхэр Л. И. ежнев «СССР-эй 50 жэлэй ой тухай» элидхэл дотороо ээ hэн.

— Дүүргэхэбди! Бэелүүлхэбди! — гээд, совет хүнүүд дүүлнэ. Мүнөө орон дотор наи хаа хаанагүй дэлгэрhэн эдэ арадай социалис мүрысөөн энээнэй гэршэ мүн.

Жаргалта Эхэ оронойнгоо туйлаhан түүхэтэ илалтын өө омогорхожо байhандаа, түүхын шэнэ нэгэдэл — соарадай бүлэдэ оролсожо, зол жаргалаа олоhондоо, hаүл hайхан ерээдүйнгөө түлөө буряад арад түрэл партиа үшөө дахин баяр хүргэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ
Буряадай Автономито Совет Социалис Республикые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай

Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ Буряадай АССР-эй ажалшадай ехэ габьяануудтай байhанайнь түлөө, экономическа, социально-политическэ ба соелой байгуулалтада ехэ амжалтануудые туйлаhанайнь түлөө Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойе тэмдэглэн, БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫЕ АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. ПОДГОРНЫЙ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль. 1972 оной декабриин 29.

СОЮЗНА, АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУД, АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬНУУД, НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУД АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР ШАГНАГДАБА

ССР Союзые байгуулха ба батадхаха, социалис нацинууд болон арад үндэhэтэдэй хани барисаа, аха дүү ёhоной харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ габьяануудтай байhанайнь түлөө, Совет гүрэнэй экономическа, социально-политическэ ба соёлой хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулhанайнь түлөө, Совет Социалис Республиканүудай Союзай 50 жэлэй ойе тэмдэглэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1972 оной декабриин 29-нэй Указуудаараа **Россин Совет Федеративна Социалис Республикые, Украиныи Совет Социалис Республикые, Белоруссиин Совет Социалис Республикые, Грузиин Совет Социалис Республикые, Азербайджанай Совет Социалис Республикые, Армениин Совет Социалис Республикые Арадуудай хани барисаанай орденоор** шагнаба.

ССР Союзые хүгжөөхэ ба батадхаха, социалис нацинууд болон арад үндэhэтэдэй хани барисаа, аха дүү ёhоной харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнгаа ехэ габьяануудтай байhанай түлөө Совет гүрэнэй экономическа, социально-политическэ ба соёлой хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулhанай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ **Узбегэй Совет Социалис Республика, Казахай Совет Социалис Республика, Литвагай Совет Социалис Республика, Молдавиин Совет Социалис Республика, Латвиин Совет Социалис Республика, Киргизэй Совет Социалис Республика, Таджигай Совет Социалис Республика, Туркмениин Совет Социалис Республика, Эстониин Совет Социалис Республика Арадуудай хани барисаанай орденоор** шагнагдаа.

Совет арадуудай аха дүү ёhоной хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнгаа ехэ габьяануудтай байhанай түлөө, экономическа, социально-политическэ, соёлой байгуулалтадаа ехэ амжалтануудые туйлаhанай түлөө Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ **Абхазай Автономито Совет Социалис Республика, Аджарай Автономито Совет Социалис Республика, Башкирай Автономито Совет Социалис Республика, Буряадай Автономито Совет Социалис Республика, Дагестанай Автономито Совет Социалис Республика, Кабардино-Балкариин Автономито Совет Социалис Республика, Хальмагай Автономито Совет Социалис Республика, Карелиин Автономито Совет Социалис Республика, Комиин Автономито Совет Социалис Республика, Каракалпагай Автономито Совет Социалис Республика, Мариин Автономито Совет Социалис Республика, Мордовиин Автономито Совет Социалис Республика, Нахичеванай Автономито Совет Социалис Республика, Хойто-Осетиин Автономито Совет Социалис Республика, Татарай Автономито Совет Социалис Республика, Тувын Автономито Совет Социалис Республика, Удмуртиин Автономито Совет Социалис Республика, Чечено-Ингушай Автономито Совет Социалис Республика, Чувашай Автономито Совет Социалис Республика, Яхадай Автономито Совет Социалис Республика Арадуудай хани барисаанай орденоор** шагнагдаба.

Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнгаа ехэ габьяануудтай байhанай түлөө, ажахын ба соёлой байгуулалтадаа амжалтануудые туйлаhанай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ **Хадата-Алтайн автономито область, Адыгейн автономито область, Хакассай автономито область, Карачаево-Черкесскэ автономито область, Еврейн автономито область, Урда-Осетиин автономито область, Нагорно-Карабахска автономито область, Горно-Бадахшанска автономито область Арадуудай хани барисаанай орденоор** шагнагдаа.

Совет арадуудай аха дүү ёhоной хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнгаа ехэ габьяануудтай байhанай түлөө, ажахын ба ссёлой байгуулалтада амжалтануудые туйлаhанай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ **Агын буряад национальна округ, Коми-Пермяцка национальна округ, Корякска национальна округ, Ненецкэ национальна округ, Таймырска (Долгано-Ненецкэ) национальна округ, Усть-Ордын буряад национальна округ, Ханты-Мансийска национальна округ, Чукотско национальна округ, Эвенкийскэ национальна округ, Ямало-Ненецкэ национальна округ Арадуудай хани барисаанай орденоор** шагнагдаба.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1973 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат И. А. ХАЗАГАЕВАЙ элидхэлhээ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси совет арадуудай ехэ hайндэрэй — СССР-эй байгуулагдаhaaр 50 жэлэй ойн баярай урда тээхэнэ боложо байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, ороноймнай дээдэ засагай — Верховно Соведэй, Россин Федерациин Верховно Соведэй hүүлшын сессинүүд дээрэ баталагдан абтаhан гүрэнэй түсэб болон бюджедүүдэй гол тоо, баримтануудые дурдаад, тэдээнтэй зохилдуулагдан, манай республикын арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ түсэбэй проект табигдаа гэбэ.

Энэ проект хадаа 1971 оной декабрьда Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй батлаhан юhэдэхи табан жэлэй түсэбэй таhаршагүй нэгэ хубинь болоно. Министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй hанамжануудые, байгша оной түсэбэй, шэнэ табан жэлэй үнгэрhэн хоёр жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтын дүнгүүдые хараадаа абан, республикын Министрнүүдэй Совет ерэхэ жэлэй түсэбэй проект табяад, сессиин үзэмжэдэ гаргаба.

Тиин үнгэрhэн хоёр жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтын дүнгүүдhээ гол түлэбынь гэхэдэ, худалдаанда ябуулhан промышленна продукциин хэмжээн 167,3 миллион түхэригөөр гэхэ, гү, али 18,5 процентээр нэмээ. 1972 ондо түсэбhөө гадуур 12 миллион түхэригэй продукци үгэхэ гэhэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялга дүүргэгдэхэ. Хоёр жэлэй туршада промышленна предприятинууд олон шэнэ техникэ нэбтэрүүлээ, урдань байhан түхеэрэлгэнүүдые олоор hэльбэн шэнэдхээ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ мэдэлгэй промышленна предприятинууд хоёр жэлэй хугасаа соо продукци худалдаанда гаргалгые 17 процентээр дээшэлүүлээ. Түлишын промышленностиин, барилгын материалнуудай управленинүүд, Ой модоной ажахын министерство бүри hайн амжалтатай.

Республикымнай хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hуури үнгэрhэн хоёр жэлэй туршада нилээд бэхижээ, энэ хэрэгтэ дүн хамтадаа 131,8 млн. түхэриг гүрэнэй мүнгэн гаргашалагдаа. Колхоз, совхозууд 2 мянган трактор, орооhоной ургамал хуряадаг 985 комбайн, ашаанай 1.700 автомашина болон бусад хүдөө ажахын техникэ, түхеэрэлгэнүүдые, 130 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абаhан байна.

Гүрэнэй ехэ туhаламжаар республикадамнай 2.890 гектар газар уhалагдадаг болоhон, 5.240 гектар намаг хатаагдаhан, 7.000 гектар бэлшээри hайжаруулагдаhан.

1972 ондо республикамнай гүрэндөө 50 мянган тонно орооhо таряа худалдаа. Колхоз, совхозууд өөhэдын хүрэнгөөр, малдаа эдюулхэ орооhо тарянай зүйлөөр гол түлэб хангагданхай.

Мал ажалай талаар бараг амжалтанууд туйлагдаа. Гүрэндэ мал, шубуу, hү, үндэгэ худалдаха түсэб үлүүлэгдээ. Малhaa абтадаг ашаг шэмэ дээшэлээ, нийтын малай тоо толгой олошороо.

Гэхэ зуура энэ жэлэй сагай уларилай таарамжагүй байhанhaa боложо, республикамнай ургаса хуряаха түсэбөө дүүргээгүй. Тиибэшье суглуулагдаhан бүхы ургасамнай үнгэрhэн табан жэлэй дунда хэмжээнhээ нэгэ бага дээшээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Республикын арадай ажахын хүгжэлтэдэ зорюулагдан, хоёр жэлэй туршада 533 миллион түхэригэй капитальна гаргаша хэгдээ.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй Соведүүдэй нэгэдэхи съездын дурасхаалда

Декабриин 30—манай Эхэ ороной ажабайдалдахи гайхамшаг үдэр, бүхы совет арадуудай хубн заяандахи шухала шата мүн. Олон үндэhэ яhатанhaa бүридэhэн социалис гүрэниие — Совет Социалис Республиканүудай Союзые байгуулха тухай түүхэтэ шиидхэбэри гаргаhан Соведүүдэй бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд 50 жэлэй урда тээ болоо hэн.

Энээндэ зорюулжа, декабриин 28-да Москвагай Ехэ театрай байшан соо дурасхаалай самбар хадагдаба.

Хэдэн мянгаад хүнүүд—Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, эрдэм ба соёлой ажал ябуулагшад, нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд үдэрэй 2 часта Свердловэй нэрэмжэтэ талмай дээрэ сугларба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Я. С. Насреддинова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микоян, КПСС-эй МГК-гай ба Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, Коммунис партиин ветеранууд — Соведүүдэй Бүхэроссиин X ба Бүхэсоюзна I съезднүүдтэ хабаадагшад ендэртэ гараба.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. И. Греков баярай митинг нээгээ. Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй МГК-гай ба Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй даалгабаряар, СССР-эй Гүрэнэй гимныи hүр жабхаланта аялга доро В. Ф. Промыслов дурасхаалай самбар хадаа. Тэрээн дээрэ алтан үзэгүүдээр иигэжэ бэшэгдэнхэй:

«1922 оной декабриин 30-да Ехэ театрай байшан соо Соведүүдэй бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд СССР-ые байгуулха тухай соносхоод, Совет Социалис Республикануудай Союзые байгуулха тухай Деклараци ба Договор баталан абаа hэн».

Гүрэнэй нэгэдэхи подшипникова заводой слесарьнуудэй бригадир, Социалис Ажалай Герой А. В. Викторов, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй арадай артистка Е. А. Фадеева митинг дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ДУРАСХААЛАЙ ЕХЭ ХҮШӨӨ

Москвада баярай митинг болобо

ССР Союзай байгуулагдаhaaр 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, манай Эхэ ороной ниислэлдэ «Арадуудай хани барисаанай» дурасхаалай ехэ хүшөө бодхооха гэжэ шиидхэгдээ гэhэн мэдээсэлые Москвагай ажалшад, бүхы совет хүнүүд тон ехэ баяртайгаар угтаа. Энэмнай Соведүүдэй агууехэ ороной бүхы нацинууд болон арад үндэhэтэдэй интернациональна эмхидэл болон нэгэдэлэй, аха дүүгэй холбоон ба хани барисаанай hүлдэ тэмдэг болоно.

Ниислэл хотын Арбатска талмай дээрэ архитектурна ансамбль баригдахань, тэрэнэй түбынь Арадуудай эб найрамдалай ба хани барисаанай байшан болохо юм. Декабриин 29-дэ, «Арадуудай хани барисаанай дурасхаалай ехэ хүшөөгэй» hуури табилгада зорюулагдаhан баярай митингдэ ниислэлэй олон тоото ажалшад сугларaa.

КПСС-эй Московско городской комитедэй секретарь Л. И. Греков партиин МГК-гай, Моссоведэй гүйсэдкомой даалгабаряар, СССР-эй гүрэнэй гимнын ирагуу аялга доро, «Арадуудай хани барисаанай» дурасхаалай ехэ хүшөөгэй hуури табиха митингые нээбэ. Тэрэ хүшөөгэй hуурида табигдаhан түрүүшын шулуун дээрэ иигэжэ бэшэгдэнхэй: «СССР-эй байгуулагдаhaaр 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан, «Арадуудай хани барисаанай» дурасхаалай ехэ хүшөө эндэ бодхоогдохо».

(ТАСС).

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, СССР-эй байгуулагдаhaaр 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха арадай ажахынгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Бэлэдхэлэй пунктнуудта 62 мянган тонно мяхан, 118 мянган тонно hүн, 76 миллион үндэгэн, 6,7 мянган тонно нооhон оруулагдаа.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга үргэлжэлhээр.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1973 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат И. А. ХАЗАГАЕВАЙ элидхэлэй түгэсхэл

(Эхиниинь, 1-дэхи нюурта).

Ажалшадай һуудал байдалай материальна ба соёл культурын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд удаа дараа бэелүүлэгдэнэ. Үнгэрөөшэ хоер жэлэй хугасаа соо республикын арад зоной мүнгэн олзо 100 миллион түхэригөөр гү, али 15,1 процентээр нэмэЭ. Розничо худалдаа наймаанай эрьесэ 1970 онойхидо орходоо 25,1 процентээр ехэ болоо, улад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 15,4 процентээр дээшээ болоо.

Шэнэ табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада 575 мянган дүрбэлжэн метрэй хэмжээнэй байрын гэр бодхоогдоо, һургуулинуудай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай, больнича, библиотекэнүүдэй, клуб, кинотеатрнуудай тоо улам олошороо. Харилхеэ холбооной, радио болон телевидениин арга хэрэгсэлнүүд хүгжөөгдөө.

Саашань элидхэлшэ ажахын зарим һалбаринууд дээрэ, илангаяа капитальна барилгада үзэгдэдэг дутуу дунданууд тушаа тогтобо.

Гол фондынуудые ашаглалгада оруулха түсэб 1971 ондо 83, байгша оной 11 һарын туршада 40 процент дүүргэгдээ. Олохон предприятинуудта үйлэдбэриин хүсэнүүд гүйсэдөөр ашаглагданагүй, продукци үйлэдбэрилгэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа доогуур ябуулагдана.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ олон даабаринууд дүүргэгдээгүй. Уһалагдадаг газар ашагтайгаар хэрэглэхэ, һайн шанартай хүрэнгэ байгуулха, газар элдүүрилгые һайжаруулха ябадалда анхарал багаар хандуулагдана. Малай тоо толгой олошоруулха талаар олон дутагдалнууд ушарна, мал олоор гарзална. Мал ажалай фермэнүүдтэ оньһон техникэ, эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлгэ аали нобшоор эрхилэгдэнэ.

1973 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб даабаринууд тушаа нүхэр Хазагаев тогтохо зуураа, материальна ба ажалай арга боломжо, нөөсэнүүдые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, капитальна гаргашые һаяар бүтээгдэхэ шухала шэнэ барилгануудта элсүүлхэ тухай онсолон хэлэбэ.

Худалдаанда ябуулагдаһан промышленна продукциин хэмжээн 1973 ондо 6,5 процентээр, тэрэ тоодо республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленностьда — 6 процент дээшэлүүлэгдэхэ.

Приборнуудые, автоматизациин хэрэгсэлнүүдые, электродвигательнүүдые, барилгын ханын материалнуудые үйлэдбэрилгэ горитойгоор дээшэлхэ.

Ерэхэ жэлдэ хүүргын түмэр зүйлнүүдые, модоной үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдээр хэһэн плитэнүүдые, целлюлозно болон картонние промышленна предприятинууд шэнээр үйлэдбэрилдэг болохонь.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленностиин урда ехэхэн зорилгонууд табигдана. Гэбэл нютагай промышленностиин министерствын талаар продукци абалга 8 процентээр, барилгын материалнуудай промышленностиин управленеэр — 5, ой модоной ажахын министерствээр — 11,2 процентээр ехэ болохо. Энэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула министерствэнүүд болон управленинүүд предприятинуудайнгаа доторой арга боломжонуудые шадамараар элсүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, түсэблэлгэ нарижуулан һайжаруулха уялгатай.

1973 оной түсэбэй ёһоор арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые элбэгээр гаргаха зорилго табигдана. Улад зоной ехээр хэрэглэдэг ажаһуудалай, соёл болбосоролой ба ажахын хэрэглэлэй эд бараануудые үйлэдбэрилгые үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ шухала.

Министерствэнүүд болон ведомствэнүүд, оптово баазанууд арад зоной эрилтэнүүдые элирхэйлхэ, хэрэгтэй эд бараануудые саг соонь элбэгээр наймаанда гаргаха хэмжээнүүдые хараалха зэргэтэй. Мүн тиихэдэ эд бараанудай шанарыень һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Ерэхэ жэлдэ республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ, мэргэжүүлэн һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаха болоно.

Тиин хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ, колхозуудай өөрынь мүнгэн зөөринүүдые тоолонгүйгөөр, 61,9 миллион түхэригэй капитальна гаргаша, тэрэ тоодо газар һайжаруулгын хүдэлмэридэ 12,7 миллион түхэриг һомологдоно. Уһалагдадаг газарай талмай 4.700 гектараар үргэдхэгдэхэ. Дэрэстэйн, Ошурковай ба бусад уһалууриин газарай шэнэ барилганууд дүүргэгдэхэ. Кабанскын, Молчаново - Гурулевскын, Бухтырскын болон бусад намаглиг газарнуудые хатааха хүдэлмэри эхилхэ, Бэшүүрэй уһалууриин газарай түхеэрэлгэнүүд үргэдхэн шэнэлэгдэжэ, 4.000 гектар нэмээгдэжэ уһалагдадаг болохо. Жэлдээ 1.200 мянган нугаһа тэжээхэ Кабанскын нугаһанай фабрикын түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэхэ, жэлдээ 24 мянган толгой гахай тэжээн ехэ болгохо, шахаха аргатай үргэлжэдөө оньһожоруулагдаһан гахайн фермэ Прибайкалиин аймагта баригдажа эхилхэ. Мал ажалай тэжээлэй баазые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд түсэб дотор тодорхойгоор хараалагдана: удаанаар ашаглагдаха, һайжаруулагдаһан бэлшээринүүдые 6,1 мянган гектар дээрэ шэнээр байгуулха, витамин ехэтэй ногооной гурил элбэгээр бэлэдхэхэ, сенаж дараха.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай болон сабшалангуудай ногооной ургасые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдана.

Колхоз, совхоз бүхэндэ нэн түрүүндэ үрэһэ хүрэнгын ажахы эрхилэлгые һайжаруулха, севооборотуудые ашаглаха, паар болон намарай паарые саг соонь хахалха гээшэ газар эдлэлгын талаар шухала зорилго болоно. Эдэ бүхы хэмжээнүүдэй ашаар ороохо тарианай ургаса хуряалга 635 мянган тоннодо, хартаабхын — 317 мянган тоннодо, овощой — 40 мянган тоннодо хүргэхөөр хараалагдана.

Мал ажалай хүгжэлтын талаар мяха үйлэдбэрилгые амидын шэгнүүрээр 7,6, һү — 6,8, үндэгэ — 4,3, нооһо — 14,8 процентээр дээшэлүүлхэ. Тиихын хажуугаар бүхы түрэлэй малай ба шубуунай тоо толгой олошорхо. Мал ажалай продуктнуудые абалгые дээшэлүүлһэнэй ашаар республикамнай гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ болон нооһо худалдаха түсэбөө дүүргэхэ аргатай.

Ерэхэ жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүрэхэ ябадал малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэһэнһөө, хабарай тариан ажалай хүдэлмэриие бүхы талаарнь саг соонь дүүргэһэнһээ дулдыдаха байна. Тиимэһээ эдэ асуудалнуудые һайнаар шиидхэхын тулада мүнөөнһөө халуун анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Тариан ажалай ба мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абахын, гүрэндэ худалдахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые республикымнай хүдөөтэй ажалшад айхабтар халуунаар угтан абаад, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые хараалан, шэнэ жэлэй түсэб, даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхээр зориг жонхой.

Саашань элидхэлшэ транспортын болон хэлхеэ холбооной, харгы барилгын хүгжэлтэ тушаа хэлэбэ. Шэнэ барилганууд хараалагдаһан капитальна гаргашые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ тухай тогтобо.

Ерэхэ жэлдэ Сэлэнгын ЦКК-гай түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэхэ, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, хүдөө ажахын машинануудай заводой барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ, мүнөө байгаа предприятинуудые һэльбэн һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдаха.

Даб дээрэ багсааһанай ёһоор, капитальна барилгада бүхыдөө 317 миллион түхэриг гэхэ гү, али байгша онойхитой сасуулхада, 15,7 процент ехэ мүнгэн гаргашалагдахаар хараалагдана. Энергетикын болон түлишын промышленностьда, машина бүтээлгэдэ, барилгын индустрида болон республикын экономикые түргөөр хүгжөөхэ үндэһэ һуури болохо зарим ондоо һалбаринуудта эгээл ехээр капитальна һомололго үгтэнэ. Мүн горитой мүнгэн зөөри эдеэ хоолой, мяха-һүнэй, ороохо тариа тээрмэдэлгын болон холимол тэжээлэй промышленностьда гаргашалагдахаар хараалагдана. Байгал далайе аршалан хамгаалхын зорилгоор Улаан-Үдэ городто үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһые сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулхаар түсэб соо хараалагдана.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ мэдэлтэй ажахын талаар хэлэхэдээ, 88,7 мянган дүрбэлжэн метр гэр байранууды ашаглалгада үгэхэ, 4.488 һууритай юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй 330 һууритай эмхи зургаануудые, 210 оротой больницануудые, халаан соо 250 хүниие үзэхэ поликлиникэнүүдые барижа, ашаглалгада оруулха гэһэн түсэб тодорхойлогдоо гэбэ.

Шэнэ барилгада үгтэһэн мүнгэ зөөриие зүбөөр ашаглаха гээшэ арадай ажахын шухала нэгэ зорилго болоно. Гэхэ зуура түсэбөөр хараалагдаагүй барилганудта мүнгэн гаргашалагдана. Харин ерэхэ жэлһээ эхилжэ, иимэ барилганудта мүнгэ һомолхогүй гэжэ тогтоогдоно. Үйлэдбэриин хэдэн шухала барилганууд бүтээгдээд байха аад, мүнөө болотор унжагайруулагдана.

Барилгын эмхинүүдэй түсэбөө таһалдуулдаг шалтаганууудайнь нэгэн хадаа үйлэдбэриин хэрэгтэй үндэһэ һуури муутайһаа болоно. Буряадай барилгын управлени, «Бурятцелинстрой» трест болон барилгын бусад эмхинүүд үйлэдбэриингөө үндэһэ һууриие саашадань бэхижүүлхын тулада зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Барилгын проектно-сметнэ документациие саг соонь һайнаар бэлэдхэхын тулада мүн лэ тодорхой хэмжээнүүд абтаха, проект зохёодог эмхинүүдэй хүдэлмэри эрид һайжаруулагдаха зэргэтэй.

Совет арадай һуудал байдалай хэмжээе материальна ба соёл культурын талаар дээшэлүүлхээр СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ 1973 оной түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнүүд республикымнай ажалшадай һуудал байдалые улам саашадань һайжаруулха. Ерэхэ жэлдэ розничо худалдаа наймаанай хэмжээн 634 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ гү, али 1972 онойхитой сасуулхада, 5,5 процент нэмэхэ. Улад зоной хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн урда жэлэйхитэй сасуулхада, 11,8 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 20 процентээр дээшэлхэ. Гэр һуудалда хэрэглэгдэдэг машинанууд болон приборнуудые, транспортын хэрэгсэлнүүдые заһабарилха, мебель бүтээхэ, химическэ аргаар хубсаһа арилгаха, будаха талаар хангалга үлэмжэ ехээр үргэдхэгдэхэ байна.

Коммунальна ажахын предприятинуудай урда мүн лэ бага бэшэ зорилго табигдана. Улаан-Үдэ городто уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд, Үдэ гол дээгүүр хүүргэ барилга түгэсхэгдэхөөр хараалагдана. Городтохи уһа дамжуулгын ба канализационно түхеэрэлгэнүүдые, трамвайн харгы барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ. «Байгал» гостиницые шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэри дүүргэгдэхэ. Октябрьска райондо хубсаһа угаадаг комбинадай барилгада ехэхэн хүдэлмэри бэелүүлэгдэхэ.

Арадай гэгээрэлэй, соёл культурын болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд ерэхэ жэлдэ саашадаа хүгжөөгдэжэ, арадай гэгээрэлэй материально-техническэ үндэһэ һуури үргэдхэлгэдэ нютагай Соведүүдэй зүгһөө 3 миллионһоо дээшэ, элүүрые хамгаалгада — 2,2 миллион түхэриг хараалагдаха. 6 шэнэ һургуулинуудые барижа дүүргэхэ, Петропавловка тосхондо аймагай больница бүтээгдэхэ, Загарай тосхондо хирургическа корпус ашаглалгада үгтэхэ.

Ерэхэ жэл — юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэл манай республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баяртай тудана. Энэ онсо удхатай шэнэ жэлэй түсэб, даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ манай республикын ажалшад өөһэдынгөө хубитые шадаал һаа ехээр оруулхые оролдохо, республикынгаа түүхэтэ һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха байһандань батаар этигэнэбди гэжэ нүхэр Хазагаев элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ найдуулан хэлэбэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1973 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БА 1971 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй финансын министр, депутат Ч. В. ЕНДОНОВОЙ элидхэлһээ

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярые Буряадай ажалшад экономикын, соёл культура хүгжөөлгын шэнэ амжалта туйлан угтажа байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэхэ зуураа, байгша оной республикын гүрэнэй бюджет олзо оршынгоо талаар 100,5, гаргашынгаа талаар — 99,9 процент дүүргэгдэхээр багсаагдана гэбэ. Шэнэ 1973 оной бюджет энэ жэлэйхиһээ 2,5 процентээр дээшэлхэ, олзо оршын, гаргашынгаа талаар 144 миллион 654 мянган түхэригтэ хүрэхэ байна.

Бюджедэй оршын 69 процентнь гэхэ гү, али 100,2 миллион түхэриг социалис ажахыһаа абтаха. Промышленна предприятинуудай сэбэр олзын ехэхэн хубинь бюджедтэ ородог.

Олзо оршынь талаһаа предприятинуудые абажа харахада байгша 11 һарын туршада дүн дээрээ 23,3 процентээр нёдондонойхиһоо үлүү ехэ ургалта үгөө.

Үшөөл олон предприятинууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргэнэгүй, хараалагдаһанһаа үлүүсэ мүнгэ салин хүлһэндэ гаргашална, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха даабари таһалдуулна. Байгша оной 9 һарын дүнгөөр республикымнай 52 предприяти гэхэ, гү али бүхы предприятинуудай 27 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй, 4,7 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө дутуу үгөө. Эдеэ хоолой промышленностиин министерствые абаад үзэхэдэ, 6 предприятинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргээгүй, 5 предприятинь олзо оршынгоо түсэб бэелүүлээгүй.

Промышленна предприятинуудта ажалай эмхидхэл үшөөл һула байһаар. Хүдэлмэриин саг ехээр хаягдана, ажалай журам хазагайрууллагдана. Хараалагдаһанһаа ехээр элдэб гаргаша, тэрэ тоодо салин хүлһэн үлүүсэ түлэгдэнэ. Байгша оной 9 һарын дүнгөөр бүхыдөө промышленна предприятинууд 2 миллион түхэриг салин хүлһэн үлүү ехээр гаргашалаа. Үйлэдбэриин хэмжээнэй, продукци худалдалгын, ажалай бүтээсын, олзо оршын хэр зэргээр дээшэлһэниие хараадаа абангүй, ажалай хүлһэ, шагналнуудые үгэхэ ушарнууд үзэгдэнэ.

Бюджедэй олзо оршын үшөө нэгэ ехэхэн хубинь — 48,7 процентнь эрьесын налогһоо ороно гэжэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Ендонов худалдаа наймаа үргэдхэхэ, шадамараар ябуулха шухала гэжэ тэмдэглээ. Байгша оной 11 һарын дүнгөөр гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эмхинүүд розничю худалдаанай түсэб 100,2 процент дүүргээ, түсэбһөө гадуур арад зондо 1,3 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, эд бараанай эрьесэ 7,8 процентээр ехэ болоо.

Гэбэшье худалдаа наймаанай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд ушарһаар. Наймаа гүйлгэхэ түсэбөө үшөөл олон эмхинүүд дүүргэнэгүй. Үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые саг соонь магазинуудта хүргэдэггүй ушарһаа тэдэниие наймаанда таһалдуулха ябадалнууд үзэгдэнэ.

Худалдаа наймаанай олон эмхинүүд, жэшээлхэдэ, Буркоопсоюз, дүн дээрээ олзо оруулха түсэбөө дүүргэнэгүй, 270 мянган түхэриг бюджедтэ дутууса оруулаа. Түсэбөөр хараалһанһаа дээгүүр эрьесын гаргаша хэнэ, эд бараа дутааха, юумэнэй сэн буртугаар табиха гэхэ мэтэ совет худалдаа наймаанай дүрим хазагайруулха ябадалнуудые усадхаагүй.

Ажалшадай нютагай Соведүүдэй зарим гүйсэдхэхэ комитедүүд худалдаа наймаанай хүдэлмэридэ хүсэд анхарнагүй, кадрнуудай талаар туһалха, улад зоной хангалгые һайжаруулха тушаа зохихо хэмжээнүүдые хангалтагүйгөөр абана.

Ой модоной ажахыһаа, колхозуудай, улад зоной олзын налогһоо болон бусад тээһээ орохо оршо тухай министр тогтохо зуураа, энэ талаар ямар дутагдалнууд үзэгдэнэб, хайшан гэбэл тэдэниие усадхахаб гэжэ хэлэһэн байна.

Республикын гүрэнэй бюджедэй гаргаша 144 миллион 654 мянган түхэриг байхаар хараалагдана, тэрэнэй 95,6 процентнь арадай ажахын, социально-культурна хэмжээ ябуулгануудай һомололгодо гаргашалагдаха.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ бюджедһээ болоод предприяти, организацинуудай өөһэдэйнь зүгһөө 51 миллион 200 мянган түхэриг һомологдоно. Тэрэнһээ 8 миллион 400 мянган түхэриг нютагай мэдэлэй промышленностиин хүгжэлтэдэ, 26 миллион 400 мянган түхэриг гэр байрын коммунальна ажахыда гаргашалагдаха.

Парти, правительствамнай һүүлэй үедэ ехэхэн анхарал, зөөри хэрэгсэл хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хандуулна. Республикымнай бюджедһээ, совхозуудай өөһэдынь мүнгэнһөө хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ 55 миллион түхэриг хараалагдана. Колхозуудта гүрэнэй банкһаа удаан болзорой 13 миллион түхэригэй урьһаламжа, бюджедһээ 1,8 миллион түхэриг үгтэхэ гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 20 процент ехээр һомологдоно. Шэнэ техникэ худалдажа абаха, малай болон бусад шэнэ байрануудые бариха хэрэгтэ бюджедһээ, совхозуудай мүнгэн зөөриһөө, банкын урьһаламжаһаа хамтадаа 36 миллион 900 мянган түхэриг гаргашалагдаха.

Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор 40 совхозууд ажахын мүнөө жэлые олзогүй, харин гарзатайгаар үнгэргэхөөр байна гэжэ нүхэр Ендонов хэлэхэ зуураа, ажал муугаар эмхидхэһэнһээ, ашаг багатайгаар зөөри хэрэгсэл хэрэглэһэнһээ, элдэб хии гаргашануудые хэдэгһээ совхозууд багаар олзо оршо оруулна гэжэ тайлбарилна.

Газарые һайжаруулгада, ханааб һубаг татажа, тариалан, бэлшээри уһалалгада, намаг хатаалгада ерэхэ жэлдэ 7 миллион түхэриг һомологдоно. Энэ мүнгые ашагтайгаар хэрэглэхэ шухала. Финансын министерствын шалгаһанай ёһоор, газар һайжаруулгада гаргашалагдаһан мүнгэн зөөри аша харюугаа мууса харуулна, Олон барилганууд нэгэ доро эхилээд, мүнгэн сасагдана, хараалагдаһан болзорһоо хожомдожо, барилганууд ашаглалгада үгтэнэ.

Хүдөө ажахыда техникэ, үтэгжүүлгэ болон бусад хэрэгсэлнүүдые худалдалга урданайхиһаа нилээд үргэдхэгдэхэ. «Сельхозтехника» гэжэ республиканска нэгэдэлэй худалдаа наймаанай эрьесэ ерэхэ жэлдэ 46 миллион түхэригтэ хүрэжэ, 7 процентээр энэ жэлэйхиһээ дээшээ болохо. «Сельхозтехникын» зүгһөө бюджедтэ хараалагдаһан соогоо мүнгэн ородог байбашье, районуудайнь нэгэдэлнүүд ажахын, мүнгэн һангайнгаа ажал ябуулгада дутагдалнуудтай, колхоз, совхозуудтай тоосоогоо хэхэдээ үлүү мүнгэ абахая һанадаг. Тиин байгша ондо 17 мянган түхэриг үлүү нэхэгдэһэн байгаа гэжэ шалгалта элирүүлээ. «Сельхозтехникын» эмхинүүд заһабарилгын болоод бусад хангалгын хүдэлмэри саашадаа ябуулхадаа, шанарыень һайжаруулхые, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха зэргэтэй.

Ерэхэ жэлдэ капитальна барилгада имагтал нютагай Соведүүдэй талаар 26.634 мянган түхэриг хараалагдана. Шэнэ барилгада мүнгэн зөөри ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ тон шухала. Гэхэ зуура, олонхи газарта энэ хүдэлмэри мууса ябуулагдана. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулха гүрэнэй түсэб 11 һарын дүнгөөр миил 40 процент дүүргэгдээ. Буряадай барилгын управлени олзо оршо абаха жэлэйнгээ түсэб 11 һара соо 30 процент, бюджедтэ оруулха түлөөһээ 53 процент дүүргээ. Эсэстэнь хүрэтэр дүүргээгүй үйлэдбэриин ехэ байһанһаа управлени иимэ гээгдэлдэ ороо. Мүн «Бурятцелинстрой» трест олзо оршын түсэб муусаа дүүргэнэ.

Шалгалтаар элирүүлэгдэһэнэй ёһоор барилгын эмхинүүд түсэбөөр хараалагдаагүй барилгада мүнгэ гаргашална, ашаг багатайгаар техникэ машинануудые, хүдэлмэриин хүсэ хэрэглэнэ, хараалагдаһан хэмжээнһээ ехээр барилгын материалнуудые, салингай фондые гаргашална. 1973 оной түсэб, бюджет хараалхадаа, парти, правительствамнай капитальна барилгые эрид һайжаруулха эрилтэ табяа, тиин саг соонь шэнэ барилга дүүргэхэ, нэн түрүүндэ шухала барилганудта материальна, мүнгэн зөөриие шэглүүлхэ, сметнэ, мүнгэ һангай журамые нариинаар сахиха тон шухала гэжэ тоологдоно.

Совет хүнүүдэй ажаһуудалай, соёл культурын хэмжээе горитойгоор дээшэлүүлхэ тухай партиин XXIV съездын табиһан зорилго жэлһээ жэлдэ бодотоор бэелүүлэгдэнэ, энэ хэрэгтэ улам ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдана. Тиин манай республикын 1973 оной бюджедэй диилэнхи хубинь 72,5 процентнь гэхэ гү, али 104 миллион 900 мянган түхэриг социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта хараалагдана. Тэрэнһээ хахадһаа ехэнь — 56 миллион 655 мянган түхэриг арадай гэгээрэлдэ һомологдохо. Энээниие байгша онойхитой сасуулхада, 7,9 процент дээшэ болоно. Бүхы түрэлэй һургуулинуудта мүнөө 185,1 мянган хүн һурана, 23 мянган һурагшад һунаагдаһан үдэртэй һургуули болон бүлэгүүдтэ ябана. Интернат һургуулинуудта 11.668 һурагшад хүмүүжүүлэгдэнэ. Саад-яслинуудта 16.805 үхибүүд тоологдоно. Эдэ бүхы үхибүүдэй һуралсал, хүмүүжүүлгэдэ хараалагдаһан мүнгые ашаг ехэтэйгээр гаргашалха тон шухала гэхэ зуураа, нүхэр Ендонов үсөөн һурагшадтай һургуули, классууд, хоёрдохёо үхибүүдэй нэгэ класстаа һууха ябадал, заочно болон үдэшын һургуулинуудһаа дүүргэнгүйгөөр гаража ошодог ушар үлүү дэмы гарзэ татана гэжэ тэмдэглэбэ.

Соёл культурын эмхи зургаануудые, хэблэл, искусствые мүнгөөр хангалгада бюджедһээ 8 миллион 640 мянган түхэриг хараалагдана. Ерэхэ жэлдэ библиотекэнүүдэй тоо 14-өөр, клуб болон соёлой ордонууд — 22-оор, хүгжэмэй һургуули гурбаар олон болохо.

Арадай элүүрые хамгаалгада 35 миллион 200 түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 3,5 процент дээшээ мүнгэн һомологдоно. Социальна тэдхэмжэдэ 2 миллион 730 мянган түхэриг хараалагдана. Энээнһээ, гадна 7 миллион 400 мянган түхэриг колхознигуудай пенси болон тэдхэмжэдэ колхозуудай байгуулдаг тусхай фондһоо гаргашалагдана. Гүрэнэй социальна страхованиин бюджедһээ мүн лэ ехэхэн мүнгэн пенси, тэдхэмжэдэ, курортнуудта эмнэлгэдэ, пионернүүдэй лагерьнуудта, хүдэлжэ байһан пенсионернүүдтэ, үбшэлһэн хүнүүдтэ үгтэхөөр хараалагдана.

Гүрэнэй захиргаанай зургаануудые хангалгада 4 миллион 383 мянган түхэриг гаргашалагдаха. Захиргаанай управлениин хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдэйнь тоо үсөөрүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ тодорхой хэмжээнүүд абтажа байнхай. Ганса энэ оной туршада захиргаанай управлениин гаргашые доошолуулһанай ашаар республикадамнай 2 миллион 174 мянган түхэриг алмагдажа, бюджедтэ ороо. Саашадаашье иимэ алмалтын хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Аймагуудай болон Улаан-Үдэ городой бюджедүүдтэ 109 миллион 810 мянган түхэриг хараалагдана, энэ жэлэйхитэй сасуулхада, 8,6 процентээр нэмэхэ байна, гээд элидхэлшэ хэлэхэ зуураа: нютагай бюджедүүд тухай дэлгэрэнгы материалнууд депутандуудта тараагданхай, тиимэһээ эндэ тэдээн тушаа тогтоһоной үлүүсэ ха гэбэ.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Ендонов 1971 оной гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тогтобо. Тус бюджедэй оршонь 152 миллион 595 мянган түхэриг байгаа гү, али 102 процент дүүргэгдээ. гаршань 148 миллион 932 мянган түхэриг гү, али 99,6 процент дүүргэгдээ. Бюджедэй олзо оршонь гаргашаһаа 3 миллио 633 мянган түхэригөөр ехэ байһан. Иимээр 1971 оной бюджедэй дүүрэһэн тухай баталһан тогтоол абахыень министр республикын Министрнүүдэй, Соведэй үмэнэһөө Верховно Соведые гуйба.

Республикынгаа тогтоһоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Буряадай АССР-эй ажалшад юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб болон бюджедые амжалтатайгаар бэелүүлхые бүхы хүсөөрөө оролдохо байха гэжэ элидхэлшэ найдаһан байна.

Манай зураг дээрэ БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, һүнэй фермые даагша Мария Никонова (Кабанскын аймагай «Байкальский» совхоз), Валентина Аяндуева (Онохойн модо бэлэдхэлэй комбинат).

„СССР-эй ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай Дүрим тухай“ Хуулиие бэелүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй зорилгонууд тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВОЙ элидхэлһээ

Эдэ үдэрнүүдтэ Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе совет хүнүүд тон ехэ баяр баясхаланта оршон байдалда, ажалай болон политическэ шэнэ дэбжэлтээр угтажа байна. Һаяхан Москвада болоһон КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй болон Российн Федерациин Верховно Соведүүдэй хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хэһэн элидхэл соо советскэ байгуулгын теориин ба бодото бэелэлэй гүнзэгы научно тобшолол хэгдээ, совет арадуудай табин жэлэй хүгжэлтын дүнгүүд согсологдоо, урагшаа коммунизмда дабшалгын зорилгонууд тодорхойлогдоо.

Манай гүрэниие байгуулгада, бэхижүүлэн хүгжөөлгэдэ бүхы совет республиканудай, оронойһмнай бага ехэ үндэһэ яһатануудай оруулһан хубита үндэрөөр сэгнэгдээ.

Совет арадай урда байгаа ажахын, политическэ асари зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй үүргэ тон ехэ. Тэдэнэй хүдэлмэриин хэмжээгээр совет хүн зон гүрэнэй ябуулжа байгша бүхы политикые сэгнэдэг, демократис шэнжые элишэлэн харадаг гээшэ. Соведүүдэй хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха, депутадуудайнь нэрэ хүндые, эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлхын тулада Коммунис партимнай саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг.

Соведүүдэй үүргэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ шэглэлтэй хэдэн хэмжээнүүдые парти һүүлэй жэлнүүдтэ абаа. Тэдэнэй шухалнуудынь гэхэдэ, «Ажалшадай депутадуудай сельскэ ба поселково Соведүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай» (1967 оной март), «Ажалшадай депутадуудай городуудай болон районуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» (1971 оной март) КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд, союзна болон автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй сессинүүдэй тусхай хуулинууд болоно.

Соведүүдэй хүдэлмэри улам саашадань эдэбхижүүлхэ тухай партиин XXIV съездын шиидхэбэри хүтэлбэри болгон, СССР-эй Верховно Совет дүрбэдэхи сесси дээрээ «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Дүрим тухай» Хуули гаргаһан байна. Тэрээн дотор бүхы шатын Соведүүдэй депутадуудай ажал ябуулга, түлөөлэлгэнүүд тухай гол дүримүүд түрүүшынхеэ хуулита ёһоор тодорхойлогдобо.

Депутадуудай дүрим тухай Хуули ехэ политическэ удха шанартай документ, бүхы Соведүүдэй, депутат бүхэнэй ажал ябуулгын программа мүн болоно. Тус Хуулиин тунхаглагдаһанһаа хойшо нилээд саг үнгэрбэ. Энээниие депутадуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулхын тулада бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдаа, ябуулагдажашье байна.

Соведүүдэй, тэрэнэй депутадуудай ажал ябуулгын хэлбэришэгүй үндэһэ һууринь хадаа Коммунис партиин политика болоно. Депутадаар һунгагдаха гээшэ үндэр нэрэ хүндын, ехэ харюусалгатай хэрэг мүн. Үргэн ниитээр депутат болгогдон һунгагдахадаа, тэдэнэр гүрэнэй засагта һунгагшадые түлөөлхэ үндэр эрхэтэй болоно, арадай эрилтэ захиануудые, аша туһые бодото хэрэгээрээ харюулха уялгатай.

Депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые, уялгануудые тодорхой һайнаар харуулһан дүримүүд тус хуули дотор дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнхэй.

Соведүүдэй бэелүүлдэг гол асуудалнууд сессинүүд дээрэнь табигдажа, зүбшэн хэлеэгдэдэг гээшэ ааб даа. Тиин Дүрим доторшье сессинүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай онсолон хэлэгдэнэ. Депутадууд мүн өөрынгөө эдэбхи үүсхэл саг үргэлжын комиссинуудта хабаадажа ха-

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

„СССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ДҮРИМ ТУХАЙ" ХУУЛИИЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ ТАЛААР БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВОЙ элидхэлэй түгэсхэл

(Түгэсхэл. Эхининь 2-дохи нюурта).

руулха уялгатай. Энэ хадаа захирганай аппарадай хүдэлмэрие наримжуулан hайжаруулха, ажахын политическэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ашагтайгаар нүлөөлхэ ехэхэн хүсэн мүн.

Депутадуудай hунгашадайнгаа урда харюусалгатай, хиналгатай, тоосолготой байха тухай Дүрим дотор тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. hунгуулиингаа округто ажалаа ябуулхадаа депутат Соведэйнгөө эдэбхитэдтэ, ниитын эмхинүүдтэ, предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүдтэ түшэглэхэ, тэдэнэй туhаламжа ашаглаха эрхэтэй. Дүрим тухай Хуулиин үндэhөөр депутадууд [illegible] hайнаар ябуулха уялгатай.

Тус Хуулиие гүнзэгыгөөр шудалха, бодото байдалда гүнзэгыгөөр бэелүүлхын зорилгоор республикын Верховно Соведэй Президиумэй тусхай хэмжээ ябуулгануудые түсэб зохёожо, партиин обкомой бюрогоор баталуулаа hэн. Тэрэнэй үндэhөөр ехэ юумэн хэгдээ.

Олонхи Соведүүд сессинүүд дээрээ, гүйсэдхэхэ комитедүүдэйнгөө заседаанинуудта, «депутадуудай үдэрнүүдэй» үедэ Хуулиие зүбшэн хэлсэhэн, тэрэниие бэелүүлхын тулада тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан байна. Ажалшадай коллективүүдэй дунда депутадуудай Дүрим тухай лекци, элидхэлнүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэhэн. Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй гэшүүд, депутадууд эдэбхитэй улад зонтой уулзаhан, үгэ хэлэhэн байна.

Эдэ бүхы хүдэлмэриин ашаар Соведүүдэй хүдэлмэри эрхимжүүлэгдэжэ, эмхидхэл абаба. Соведүүдэй бүхы саг үргэлжын комиссинуудай заседаанинууд зарлагдаhан, хүдэлмэриинь түсэб хараалагдаhан. [illegible] Соведүүдэй сессинүүд дээрэ асуудалнууд табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. hунгашадайнгаа урда депутадай тоосоо хэхэ ябадал, холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ ушар нилээд эдэбхитэй болоhон байна.

Республикын Соведүүд олонхи депутадуудай Дүрим тухай асуудалнуудаар юридическэ зүбшэл, консультацинууд эмхидхэгдэжэ, хэрэгтэй ном, брошюранууд суглуулагдана, депутадуудай ажал ябуулга харуулhан выставкэ, стендүүд түхеэрэгдээ. «СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай Дүрим тухай» Хуули буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ байхаб.

Хуулиие шудалха ябадал [illegible] ниинь болоно. Харин тэрэниие табиhан зорилгонуудые бодотоор дүүргэлтэ болгохо талаар Соведүүд юу хэхэ зэргэтэйб, хүдэлмэриинь ямар хэлбэринүүдые хэрэглэхэб? Энэ асуудал мүнөө шухалынь шухала болоод байна.

Нэн түрүүндэ Соведүүдэй сессинүүдэй хүдэлмэри, үүргыень саашадань улам hайжаруулха хэрэгтэй.

hүүлэй үедэ Соведүүдэй сессинүүд дээрэ ажахын, соёл культурын байгуулалтын үндэhэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг болоhон байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениинүүдэй хубилгадажа, аймагуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй бүридэлдэ орохоhоо хойшо хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай гүнзэгы шухала асуудалнууд хараагдаг, хүдөө ажахые ударидалгын хэмжээн нилээд дээшэлhэн байна. Аймагай Соведүүд сессинүүд дээрэ сельсэ, посёлково Соведүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха тухай партиин ЦК-гай тогтоолой, Буряадай АССР-эй Хуулинуудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байhан тухай сельскэ, сомоной Соведүүдэй тоосоонуудые шагнадаг болоhон ушар дэмжэмээр.

Соведүүдэй сессинүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ олонхи ажалшадые, арад зониие хабаадуулдаг ёhо hайшаамаар. Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй дүрбэдэхи сессиин зүбшэн хэлсэhэн аймагай улад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангалгые hайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал сессиин болохоhоо холо урид аймагай газетээр тунхаглагдаhан, тухай анкета ажалшадай дунда тараагдаhан байна. Хүн зоной оруулhан ажаглалтанууд сессиин бэлэдхэлдэ ашаглагдаа. Тэрэ сессидэ табигдаhан элидхэл соо үргэн зонhоо хэрэглэгдэhэн байна юм. Тиин тус сессиин абаhан тогтоолой үндэhөөр мүнөө Мухар-Шэбэрэй аймагта ажаhуудалай хангалтын хүдэлмэри ябаhа hайжаржа байнхай.

Соведүүдэй сессинүүдые бэлдэлгэ, үнгэргэлгын hайн талануудые хажуугаар, [illegible] харюусалга багатайгаар хандаhан ушар үшөө олдодог. Олон депутадууд хабаадалгагүйгөөр зарим газарта сессинүүд үнгэргэгдэнэ, сессиин үзэмжэдэ табигдаhан асуудалнууд зүбшэн хэлсэхэдээ үсөөн депутадууд хабаадана. Сесси дээрэ депутадууд эрилтэ хэхэ эрхээ тон багаар эдлэнэ. Гэбэл hүүлэй зарлалай аймагай Соведүүдэй дундаhаа депутадуудай мнил 6 эрилтэ, городуудайхидаhу — 2 эрилтэ табигдаhан байха юм. «Депутадуудай табиhан эрилтэ, асуудалнуудые Соведүүдэй зүбшэн хэлсэдэг ёhо хадаа, —гэжэ депутадуудай Дүрим тухай Хуули соо хэлэгдэнэ, —гүрэнэй захиргаанай тэрэ органдай, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриин хойноhоо хинан шалгаха нүлөө ехэтэй арга онол болоно».

Соведүүдэй дэргэдэхи олониинь саг үргэлжын комиссинуудайнгаа туhаламжа үргэнөөр хэрэглэнэ. Ажал ябуулгаа талаар hайн жэшээ харуулдаг, хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр баян саг үргэлжын комиссинууд олон. Тэдэнэй hайн жэшээ бүгэдэндэ шадабари үшөөл болоодүй. Мүнөөнэй эрилтын ёhоор бүхы комиссинуудай хүдэлмэри эдэбхижүүлэхэ зэргэтэй.

Депутадуудай шухала нэгэ уялганинь hунгашадай урда тоосоонуудаа хэдэг болоно. Депутадуудай дилэнхи олониинь саг соогоо hунгашадтаяа уулзадаг, хэhэн хүдэлмэринүүдэй тоосоо хэнэ, hунгашадай захяа дурадхалнуудай дүүргэлтэ тухай мэдээдэг юм. Соведүүдэй сессинүүд бүхэнэй hүүлээр hунгашадтаяа ошожо, зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнууд тушаа хөөрэжэ үгэдэг заншал улам олон депутадуудай зүгөөр үргэжэ байна.

Зарим газарнуудта, жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагуудта тэдэ үнгэргэгдэдэг Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүдэлмэри эрхимээр ажалладаг бэчернүүд ажалшадта ехээр hайшаагдана. Гэхэ зуура дүримөөр хараалагдаhан эрилтын ёhоор депутадай тоосоо үнгэргэлгэгүй ябадалнууд үшөөл бии байнхай, энэниие усадхаха Соведүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн мүн.

Депутадуудай эрхэ уялгануудай hайнаар дүүргэхын тулада Соведүүд зүгhөө али болохо туhа дэмжэлгэ үзүүлэгдэжэ байха зэргэтэй. Тэдэнэй али нэгэн эрхэ хэдэлэн заахаhаа баримтануудые шангаар шүүмжэлэгдэжэ, саг дороо усадхагдаха ёhотой.

Соведүүдэй ажал ябуулгые бүхыдэнь улам эдэбхижүүлхэ, бүри ашаа үрэ ехэтэй болгохын тулада бодомжотойгоор табигдаhан түсэб тон ехэ удха шанартай. Энэ талаар олонхи Соведүүд бүхэли жэлэй, ушоншье хэлыш хараата түсэбүүдые баталан абаад, тэдэнэй муу бэшээр бэелүүлдэг.

Гэбэшье Соведүүдэй хүдэлмэридэ олон дутуу дундануудые бии, тэдэниие эрид усадхаха тон шухала.

Мүнөө энэ сесси дээрэ 1973 ондо республикын арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб, бюджет зүбшэн хэлсэгдэжэ. Энээнние амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ Соведүүд бүхы хүсэ шадалаа, эдэбхи гаргаха уялгатай. Ерэхэ жэлдэ гүйсэхэ байhан республикымнай 50 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсожо, Соведүүд өөhэдынгөө зүгhөө шадаал hаа ехэ хубитаа оруулхые оролдохо гээшэ тэдэнэй нэрэ хүндэ болоно.

Верховно Соведэй сессиин дээрэ ажалшадай нютагай Соведүүдэй зорилгонуудые зүбшэн хэлсэhэн ушар тэдэнэй саашанхи хүдэлмэридэ hайн туhалха юм. Областной партиин организациин удамжалалгаар Соведүүд бүхы ажал ябуулгаа эдэбхижүүлжэ, шэнэ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ байдалда байhандаа найдамтайгаар этигэгдэнэ.

ТУЙЛАЛТА ДЭЭРЭЭ БҮРИ ЕХЭ ХҮГЖЭЛТЭ ХАНГАХА

Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1973 оной гүрэнэй түсэб, 1973 оной бюджет ба 1971 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай асуудалнуудаар сессиин үзэмжэдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй дурадхаhан элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ ехэ эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. М. Беляков** эхилжэ үгэ хэлэhэн байна.

— Гайхамшаг үе сагта энэ сессимнай үнгэрнэ. СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэл болоhоной ойн баярай мэдэрэлээр бидэ депутадуудай зүрхэ сэдьхэл хананa. Энэ түүхэтэ ондо зорюулан үнгэргэгдэhэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Советэй баярай хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл дотор олон үндэhэ яhата СССР-эй ажалшадай туйлаhан амжалтанууд тодорхойлогдоо. Гүрэнэйнгөө коммунизм тээшэ хэhэн 1972 оной алхамда Буряадай ниислэл — Улаан-Үдэ хотын ажалшадай нэмэри бага бэшэ бии. Ойн баярай урда тээхи бүхэсоюзна мүрысөөндэ Ленинэй орденто ЛВРЗ болон «Теплоприбор» заводууд, мяха-консервын комбинат түрүүтэй предприятинуудай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр оролсожо, городоо болбосон түхэлтэй болгожо байhан ба шэнэ шэнэ барилгануудые бодхооно. Городой олонхи предприятинууд 11 hарынгаа түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 20 миллион түхэригэй продукци үгэhэн байна. Энэнь 1971 онойхитой сасуулаа hаа, 12 процентээр үлүү болохо. Олон предприятинууд эрхим ажалайнгаа түлөө КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө, харин ЛВРЗ түрүүтэй хэдэн предприяти КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Ойн баярай хүндэлэлэй тэмдэгүүдтэ хүртэhэн байна.

Республикымнай арадай ажахын хүгжэлтэдэ 1973 оной удха шанар тон ехэ. Л. И. Брежневэй хэлэhэнэй ёhоор, энэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлаха, гүрэнэйнгөө хоёрдохи 50 жэлые амжалта түгэсөөр эхилхын түлөө hайн hуури табиха ёhотойгоо ниислэл хотын ажалшадай hайн мэдэжэ байhан тухай нүхэр Беляков саашань хөөрөө. Тэрэнэй хэлэhээр, городской партиина организаци 1973 ондо социалис мүрысөөнэй эршэ улам хүсэтэй, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые бүри ашаг үрэ ехэтэй болгохын, ажалай бүтээсые ехэ болгохын, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхын ба мүнөө бии байhан арга боломжонуудаа дууhыень ашаглахын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха байна. Ниислэл хотын зарим предприятинууд жэл бүри түсэбөө дүүргэнгүй гарахаяа hанадаг байна. Илангаяа хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха зүйлнүүдые гаргадаг предприятинууд хүдэлмэреэ hайжаруулха ёhотой. Юундэб гэхэдэ, авиационно завод, ЛВРЗ, судна бүтээлгын завод гэхэ мэтэ предприятинууд энэ жэлдэ хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха зүйлнүүдые гаргаха хүдэлмэреэ бага болгоhон байна. Гадна Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн урда тээ бэлэн болоод байха ёhотой олон шэнэ барилганууд унжагайруулагдаhаар. «Интурист» гостиницын байшан, Пионернүүдэй байшан, Улаан-Үдын ипподром, стадион гэхэ мэтэ барилгануудые, Борсоевой, Ленинэй, Ербановай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэ хэгдэжэ байhан барилгануудые түргэдхэхэ шухала. Ниислэл хотые үзэсхэлэн гоё, ёhото сэсэрлигтэй, hайн канализацитай болгохын түлөө 1973 ондо 2 миллион түхэригэй ажал хэгдэхэ ёhотой байна. Эдэ бүгэдэ зорилгонуудаа ниислэл хотын ажалшад нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байха гэжэ нүхэр Беляков депутадуудые найдуулаа.

КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Б. Д. Ангархаевта** үгэ үгтэнэ. Гүрэнэй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын хараалhан асари ехэ түсэбүүдэй амжалтатай дүүргэгдэжэ байhые Буряадай республикын Верховно Соведэй энэ сесси дээрэ хэгдэhэн элидхэлнүүд соохи тоонуудай элеэр гэршэлжэ байhан тухай тэрэ хэлэхэдээ, аймагайнгаа ажалшадай энэ жэлдэ байгаалиин хүндэхэн оршон байдалда хүдэлжэ гараhые тэмдэглэбэ. Хэрбээ аймагай олонхи предприятинуудай жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 238 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилhэн байгаа hаа, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха уялга hүөөр, мяхаар, ноохоор, таряагаар дүүргэгдээгүй, энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ гарзатайгаар захалаа. Иимэ сошордолтой байдал Хэжэнгын аймагта, нүхэр Ангархаевай хэлэhээр, хэдэн жэл удаа дараа ган гасуурай болоhон дээрэhээ тохёолдоhон байна. 1972 ондо аймаг дотор 240—250 миллиметр шииг нойтон ороо. Энэ тон бага. Иимэ ган жэлнүүд саашадаашье боложо магад. Тиимэhээ байгаалиие шарайшалаад байха бэшэ, ганшье жэлдэ элбэг баян ургаса абадаг болохын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй байна. Энээнэй түлөө аймаг доторхи уhалууриингаа системые hайжаруулха, ашаглагдадаг газараа үрэжэлтэй болгохо хүдэлмэринүүдые эхилhэн тухайгаа тэрэ хэлээ. Тиибэшье энэ ажалда ехэ юумэн туйлагдаагүй байна. Эдлүүриин 30 мянган гектар газарай 5 мянган гектарынь лэ мүнөө үедэ уhалагдана, үтэгжүүлэгдэнэ. Энэ тон бага гээшэ ааб даа. Юундэ иимэ байдал үзэгдэнэб гэхэдэ, тус хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэ зөөри зүбөөр хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээ болгон Чисаанадахи уhалууриин системын барилгые үгэ хэлэгшэ дурдаа. Энэ системын уhанай соорэм байгуулха хүдэлмэридэ 690 мянган түхэриг hомологдоhон байна. Барилгань 3-дахи жэлээ үргэлжэлжэ байгаашье hаа, тус мүнгэнэй оройдоол дүрбэнэй нэгэ хуби ашаглагдаа. Жэбхээhэн голhоо hубагуудые татаха ажал 1971 ондо эхилhэн байна. Теэд тэндэ хүдэлхэ хүнүүдэй үсөөн дээрэhээ юумэн хэгдэнэгүй. Элдэб машина, оньhон техникэ дуталдана. Эдэ бүгэдэ дутуу дундануудые дары усадхаха хэмжээ республикын уhанай ажахын министерство абанагүй.

Гэхэтэй хамта бидэ манай аймагта тохёолдоhон сошордолтой байдалай түлөө гансахан уhанай ажахын министерствые гэмнэнэгүйбди. Өөhэдөө эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэрие эрид hайжаруулха, социалис мүрысөөнэй удха шанарые дээшэлүүлхэ, даалгагдаhан хүдэлмэридөө мэргэжэлтэн бүхэнэй харюусалгатайгаар хандадаг болохын тула шухала хэмжээнүүдые абаха ёhотой гээшэбди. — гэжэ нүхэр Ангархаев үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлhэн байна.

— Манай Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коллектив СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе угтуулан, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа hэн. Энэ түүхэтэ ойн гүйсэхэhөө бүри урдуур, декабриин эхеэр, уялгануудаймнай эхэнхи хубинь дүүргэгдэжэ, хүн бүхэнэй ба цех, бригада бүхэнэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүн гаргахадамнай, түсэбhөө гадуур 2 миллион 759 мянган түхэригэй продукци үгтөөд байгаа, — гэжэ нарин сэмбын фабрикын бүд нэхэгшэ, депутат **Е. К. Дмитриева** үгэеэ эхилээ. Байгша оной дүүрэтэр манай фабрикын бүд нэхэгшэд түсэбhөө гадуур 6 мянган метр бүд гүрэндэ үгэхэ. Энэмнай нилээд горитойхон эмхидхэлэй хүдэлмэриин, эдэбхи үүсхэлэй аша үрэ гээшэ. Фабрикымнай дирекци, партийна ба комсомолой, профсоюзай организацинууд СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абтаhан уялгануудай дүүргэгдэхын түлөө эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна. Мүрысөөнэй дүн табан, арбан хоног бүри гаргагдажа, түрүүшүүл урмашуулагдажа, үйлэдбэриин асуудалнууд саг соогоо шиидхэгдэжэ байгаа. Хүдэлмэришэдэй ажаhуудалай эрилтэнүүдэй дүүрэнээр хангагдахын түлөө зохихо хэмжээнүүд абтадаг hэн. Энэ хэрэгтэ фабрикадамнай ажалладаг райсоведэй, горсоведэй, республикын Верховно Соведэй депутадууд туhа хүргэнэ. Манай депутадуудай постнууд халаан бүри эмхидхэгдээд, эрхим hайн шанарай түлөө тэмсээ, магазинуудай ба ниитын столовонуудай хүдэлмэриие хинадаг, хүдэлмэришэдэй сүлөө сагаа бэедээ туhатайгаар, аша ехэтэйгээр үнгэргэхэ ба эрдэм номдо hураха, түрүү дүй дүршэл шудалха хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг байгаа. Ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөнэй үедэ манай олон хүдэлмэришэд ажалай үльгэр жэшээ харуулаа. Бүд нэхэгшэ М. Фомина 8 час соо хэгдэхэ ёhотой ажалые 7 час соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэл гаргажа, энэ эдэбхииень манай олон хүнүүд дэмжээд, мүнөө хэлэhэн үгэнүүдээ амжалтатай дүүргэжэ ябана. Ажалай Улаан Тугай орденто З. Тучникова табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэлдэ дүүргэхэ гэhэн уялга абаhан юм. Мүнөө тэрэ июль hарынгаа түсэб дүүргэжэ ябана. Тэрэнэй үүсхэлые дэмжэhэн нүхэд мүн лэ hайнаар ажаллана. Социалис Ажалай Герой Д. К. Тумурова мэргэжэлгүйшүүлдэ, бусадhаа хожомдожо хүдэлдэг хүнүүдтэ туhалха гэжэ шиидээ юм. Тиигэжэ тэрэ энэ жэлдэ 38 хүниие түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаhан байна. Иимэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг нүхэд нарин сэмбын фабрикада олон. Мүнөө үедэ тэндэ Буряадайнгаа республикын 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын тула туйлагдаhанhаа үшөө ехэ ажал хүдэлмэринүүд хараалагдажа байна. Эдэ хэмжээ ябуулгануудые зохёохо хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшэдhээ гадна, юрын хүдэлмэришэд олоороо хабаадажа, ашатай туhатай, үнэтэй сэнтэй олон дурадхалнуудые оруулна. Тиимэhээ абаhан уялгануудай hанаанhаа абтаhан бэшэ, харин гүнзэгы удхатай байдаг, тиимэhээл тэрэ амжалтатай дүүргэгдэдэг.

Республикын культурын министр **П. Н. Нимаевта** үгэ үгтэбэ. СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе угтуулан, үнгэрhэн үе саг соо манай гүрэнэй арадуудай туйлаhан хүгжэлтын амжалтануудаар бахархан байхадаа, Ленинэй агууехэ национальна политикын Буряад орондо илан мандаhан тухай тэрэ тогтобо.

— Энэ оной декабриин 29-нэй түбэй газетэнүүдэй номерто «Агуу гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ буряад балет зохёон табижа гүйсэдхэhэн нүхэдтэ РСФСР-эй гүрэнэй шангай олгогдоhон тухай мэдээсэл толилогдоо. Тус амжалта хадаа түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис, шэнжэ шанараараа интернациональна соёл культурын, искусствын Буряадтамнай хүгжэжэ байhые гэршэлнэ. Зохёолшодоймнай номуудые бүхы совет арад, хилын саанахид уншана, «Галта джунгли», «Будамшуу» гэжэ зүжэгүүд бүхэсоюзна сценэ дээрэ табигдана, «Чудесный клад» гэжэ оперо Москвада табигдахань. Эдэ үдэрнүүдтэ «Гавараймхүбүүн» гэжэ шэнэ баледэймнай премьерэ болоо. Эдэ бүгэдэ—амжалтымнай гэршэ, —гэхэ зуураа министр саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ. 1973 ондо гүйсэхэ Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан, республикын культурын хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ ажал хүдэлмэри дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Гансахан искусствын хүгжэлтэдэ онсо анхаралаа хандуулха бэшэ, харин соёлойнгоо бүхы хүдэлмэриие hайжаруулха түсэбтэйгөөр ажал хэрэгээ ябуулжа байпанаа тэрэ дурдаа. Түбхын түрүүн соёлой хүдэлмэриин удхые гүнзэгырүүлхэ, туhа нэмэри ехэтэй болгохо шухала. Гадна соёлой хүдэлмэридэ хүн зониие бүри олоор хабаадуулха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ ажал хүдэлмэриие хүдөө нютагуудhаа, фабрика, заводуудhаа, hургуули болон институтдhаа эхилхэ шухала. Тэндэхи соёлой гуламтануудые hайн гэрнүүд, байшангууд, ордонуудаар хангаха, бэрхэ мэргэжэлтэдтэй болгохо, шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо ба ажал хүдэлмэриень хүн зоной, мүнөө үе сагай эрилтэдэ хүргэхэ — иимэ ажал саашадаа бүри эршэтэйгээр ябуулагдаха болоно. Ниитын малай үбэлжэлгые эрхимээр хангаха хэрэгтэ соёлшод харюусалгатай, автоклубуудай, соёлой нүүдэл бригаданууд, библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие hайжаруулхын хажуугаар, республикынгаа 50 жэлэй ойе угтуулан соносхогдохоёо байгаа уран hайханай фестивалиие дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ хэрэгтэй болоно. Энээнhээ гадна искусствымнай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ харюусалгатай ажал хүлеэгдэнэ. 1973 оной январьда Эрхүү хотодо Буряадай литература ба искусствын үдэрнүүд боложо үнгэрхэ байна. Май hарада тиимэ үдэрнүүд Москва хотодо болохо. Энэмнай тон харюусалгатай хэмжээ ябуулганууд гээшэ. Бүхы гүрэн түрынгөө үмэнэ, агууехэ ород арад—аха нүхэдэйнгөө урда, 50 жэлэй тушада Совет Социалис Буряадай туйлаhан амжалтануудай тоосоон боложо тэрэ үнгэрхэ ёhотой. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ эртээнhээ бэлдэжэ эхилхые, энэ хэрэгтэ республикын бүхы олониитые, партийна болон совет, комсомолой ба ниитын бусад организацинуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулхые тэрэ уряалба.

— Мүнөө жэлдэ манай Ивалгын ОПХ-гай ажалшад муу бэшээр хүдэлөө, — гэжэ тус ажахын тугалшан, депутат **Ц. Б. Базарова** үгэеэ эхилээ. Түсэбөө мяхаар 500 центнерээр, hүөөр 700 центнерээр үлүүлээбди. Хүдөө ажахын бусадшье продуктнууд гүрэндэ түсэбhөө ехээр туршаагдаа, республикын колхоз, совхозуудта эльгээгдэхэ hайн үүлтэрэй мал үдхэлгэ урагшатай ябана, ажахымнай жэл бүри олзо доходоор hайн. Эдэ амжалтануудай зарим тэды дутуу дундануудай дайралдаагүй hаа, бүрил ехэ байха hэн. Жэшээнь, манай ажахые эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэглэдэг, ажалдаа нэбтэрүүлдэг хадаа мүнөө сагай эрхим hайн түхеэрэлгээнүүдээр хангагдан хай гэжэ зарим хүнүүд hанадаг. Ажахыгаа тиимэ болгохо ёhотой аад, үшөөл биранагүйбди. Малнай урданай хуушан далнууд соо байдаг зандаа, шэнэ байрануудые бодхоолго унжагайрна, эбэртэ бодо мал шахан таргалуулха комплекс бариглдажа эхилhээр дүрбэн жэл болоо, теэд тэрэнэй хэзээ дүүргэгдэхэнь үшөөл мэдэгдэнэгүй. Хүн зоной депутадуудтаа найдаhан захянууд Ивалгада тон муугаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ тэрэ шүүмжэлээ. Жэшээнь, Ивалга тосхондо поликлиникэ бариха асуудал шиидхэгдээгүй зандаа. Тэндэхи амбулаторидо хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд үгы. Элүүр энхые сахиха хүдэлмэри hайнаар ябуулха арга боломжо бага, хүнүүд бэеэ үзүүлхын тула город ерэдэг, теэд эндэхи поликлиникэнүүд тэдэнэй өөhэдынь зон бэшэ байхадань дүтэ үзэгдэггүй. Хоёрдохи шухала асуудал юуб гэхэдэ, Сэлэнгэ мүрэнhөө hубаг татаха асуудал шиидхэгдэнэгүй.

Республикын худалдаа наймаанай министр, депутат **М. М. Хабалов**, нютагай промышленностиин министр, депутат **М. Ф. Завгородняя**, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ, депутат **А. А. Именохоев** гэгшэд ажалшадай hуудал байдалай эрилтэ хангаха хэрэг саашадань hайжаруулха тухай асуудалнуудта хэлэhэн үгэнүүдээ зорюулhан байна.

Наймаалагшадай, ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэдэй, республикын бүхы кооператорнуудай ажал хэрэг нютагай промышленностиин хүдэлмэритэй холбоотой. hайн hайн эд бараан, элдэб хэрэгсэл, эдеэ хоол ондоо городуудhаа, область болон хизаарнуудhаа асарагдадаг байгаашье hаань, эхэнхи эдлэлээ, эдеэ хоолоо ажалшад нютагайнгаа промышленностиин үйлэдбэрилжэ гаргаhан зүйлнүүдээр хангагдана гээшэ. Нүхэр Завгороднягай тэмдэглэhэнэй ёhоор, республикын нютагай промышленность жэлhээ жэлдэ шүүмжэлүүлдэг, энэшье жэлдэ нэгэ миллионhоо үлүү түхэригэй эдлэл түсэбhөө дутуу гаргаба, олон предприятинууд түсэбүүдээ дүүргээгүй. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, предприятинуудта, илангаяа худөөгэй предприятинуудта [illegible] нэй hанаhанда хүрэнэгүй. Гадна нютагай промышленностиие түүхэй эдээр хангадаг баазанууд уялгануудаа дүүргэнэгүй, хэрэгтэй материалнуудые саг соогоо эльгээнэгүй. Гадна нютагай промышленностиин предприятинуудые шэнэ байрануудаар, оньhон түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хүдэлмэри барилгын организацинуудай муугаар ажаллаhанhаа боложо ехээр унжагайруулагдана. Гансахан жэшээ дурдая. Улаан-Үдын пивын завод гурбадахи жэлээ заhабарилагдажа дүүрээдүй; макаронно фабрика хүсэндөө оруулагданагүй.

Хүн зоной эрилтэ хангажа, эд бараа, эдеэ хоол худалдажа абаха арга боломжо жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ. Жэшээнь, депутат нүхэр Хабаловай хэлэhээр, 1971 ондо 560 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаhан байгаа hаа, мүнөө жэлдэ 600 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаа.

Хүдөөгэй худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай барилгада 1972 ондо 20 миллион түхэриг гаргашалагдаhан байна. Иимэ ехэ барилгын хэгдэhэншье hаань, эдеэ хоолой, эд бараанай магазинуудгүй нютаг hууринууд олон. Депутат Именохоевой тэмдэглэhэнэй ёhоор, Буркоопсоюз СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн урда тээхи социалис мүрысөөндэ эрхим hайн дүн харуулhанайнгаа түлөө СССР-эй худалдаа наймаанай министерствын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байна. Буркоопсоюз хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха, худалдаха түсэбөө дүүргээ. 1972 ондо тэрэнэйнь эрьесэ 1 миллион 400 мянган түхэриг болоhон байна. Тиигэбэшье эндэ анхарха нэгэ зүйл бии. Колхозууд болон совхозууд эрхим hайн шанартай хүдөө ажахын продуктнуудые, түүхэй эд худалдадаг боложо үшөөл шадаадүй байна. Жэшээнь, колхоз, совхозуудай Буркоопсоюзда тушааhан бодо малай арhанай сэн дундаа зэргээр 7 түхэригтэ болодог hаань, үмсэhөө ороhон арhанай сэн 12 түхэригөөр абтадаг байна. Тиигэжэ гарзада ехээр оролго үзэгдэнэ. Ганса арhан дээрэ бэшэ, харин огородой элдэб эдеэ, мяха худалдалгада колхоз, совхозууд горитой гарзада ородог.

Байгша ондо туйлагдаhан амжалтанууд, ерээдүйн зорилгонууд тухайгаа сесси дээрэ КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Н. Е. Шелковников**, Яруунын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат **В. А. Жданов**, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Г. М. Конев**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ, депутат нүхэр **Н. Б. Пивоваров** гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Сесси дээрэ табигдаhан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан депутат бүхэн Буряадай республикын арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй удха шанар тухай тогтоо, ерэхэ жэлэй түсэб, бюджет hайшаан дэмжэхэ зуураа, гол зорилгоёо шиидхэгдээгүй асуудалнуудта зорюулхые, түрэл Буряадайнгаа республикын 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахые тэдэ урялаа.

***

«СССР-эй ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай Дүрим ба уялга тухай» Хуулиие бэелүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй Соведүүдэй зорилгонууд тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, депутат **Б. С. Семёновой** хэhэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Баргажанай аймагай Уро-Читканска сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. А. Толстихин**, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **К. Д. Дагбаев**, Холтоhоной уурхайн проходчик, депутат **В. И. Титов** гэгшэд хабаадаба.

Нүхэр Дагбаев үгэ хэлэхэдээ, совет демократиие саашадань хүгжөөхэ, Соведүүдэй эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэриие hайжаруулха талаар манай Коммунис партиин саг үргэлжэ ябуулжа байдаг ажал хүдэлмэри тухай тогтобо. Тиихэдээ депутадуудай Дүрим ба уялга тухай Хуули СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси дээрэ саг соогоо хараглдаа, мүнөө депутадууд болон Соведүүдэй бэелүүлхэ ехэ документ болоо гэжэ тэмдэглэбэ. Депутадуудай дүрим ба уялга тухай Хуули Хура[illegible] аймагай бүхы Соведүүд [illegible] гүйсэдкомууд ба сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн, депутат [illegible] ойлгуулагдаhан байна. Тус хуулиин бэелхэдэ, даалгагдаhан уялгаяа депутадуудай дүүргэхэдэнь, ниитынгээ ажал hайнаар ябуулхадань ехэ туhа хүргэхэ зэргэтэй.

Үйлэдбэриин гол шухала hалбаринуудта хүдэлжэ байhан депутадуудай эдэбхи үүсхэл тухай нүхэр Толстихин тогтожо хэлээ. Баргажанай совхоздо хүдэлдэг 7 hаалишан-депутадууд фуражна үнеэн бүриhөө 2.000 литрhээ дээшэ hү hаадаг болонхой. Тиигэжэ тэдэ эрхим ажалаараа бусадта үльгэр жэшээ харуулна. Гадна сельсоведэй депутат П. Шелковниковой толгойлдог нүхэдэй сүүд ниитын гурим эбдэлгэтэй тэмсэл шангадхаhан байна. Хуулиин наhа гүйсээгүйшүүлэй, hургуулиин хүүгэдэй хулиган ааша гаргалга үзэгдэхэеэ болёо гэжэ тэрэ мэдүүлнэ. Эдэ бүгэдын хажуугаар Уро-Читканай сельсоведэй гүйсэдком хоёр жэлэй соёлой добтолгые хэнэ, hуурин тосхонуудаа, малшадай hуудаг газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохын тула ехэ ажал ябуулжа байна.

— Депутадай уялга дүүргэхэ гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье байна. СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси дээрэ абтаhан депутадуудай Дүрим ба уялга тухай Хуули бидэндэ ниитынгээ уялга эрхим hайнаар бэелүүлхэдэмнай туhа хүргэнэ,— гэжэ Холтоhоной уурхайн проходчик, депутат нүхэр Титов хэлээ. Закаменск хотын депутадууд тус хуулиие шудалан үзөөд, ажал хүдэлмэреэ шэнээр эмхидхэжэ эхилhэн байна. Руднигайнгаа ажал хүдэлмэридэ, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Закаменск городой депутадууд наринаар хандадаг болобо, депутадуудайнгаа бүлэгүүдэй, постнуудай ба посёлково, городской Соведүүдэйнгээ саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриие hайжаруулха талаар хэмжээ ябуулгануудые хараална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд сессиин заседанинуудай забhарлалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хухюутэйхэн эрьелдээн.

ТАСС-ай фотохронико.

„БАЙГАЛ“ ЖУРНАЛ

Республикын уран зохёолшодой холбооной хоёр һарада нэгэ удаа гаража байдаг «Байгал» журналай зургаадахи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадтаа тараагдаба.

Журналай гадар хуудаһанда СССР-эй герб, хоёрдохи, гурбадахи нюурнуудта А. Сахаровскаятай «Совет засагай түлөө», «Монгол басаган» гэһэн гоё һайхан зурагууд хэблэгдэһэн байна.

«СССР-эй 50 жэлэй ой» гэһэн бүлэгтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семёновой «Хубилан шэнэдхэгдэһэн хизаар, хүгжэн бодоһон арад» гэһэн горитой статья уншахада һонин. Мүн энэ гаршаг доро Цэдэн Галсановай «Шуһан түрэл нэгэ бүлэ соо» гэһэн шүлэгүүд, Африкан Бальбуровай «Түрэл һайхан Түнхэнэй тэмдэглэл» толилогдобо.

Журналай хуудаһа саашань ирахада, «Шэнэ нэрэ» гэһэн бүлэг залуу поэт Эрдэни Дугаровай зохёолнуудта зорюулагданхай. Эндэ «Угай табисуураар», «Инагтаа», «Хүлеэнэб даа» гэһэн шүлэгүүдынь хэблэгдэжэ, олоной анхаралда табигдаба. Мүн энэ бүлэг соо Еремей Парновой «Хүрэл хүрэг» гэһэн туужаһаа хэһэг хэблэгдэһэн байна.

«Янза бүриин һонин» гэһэн бүлэгтэ А. Кондрашовой «Пасха аралай ойн жэл», В. Мухинай «Сагаан Забын байсан зурагууд» гэһэн тэмдэглэлнүүд толилогдобо.

«Шүүмжэлэл ба шүүмжэлэлэй» бүлэгтэ Р. Шерхунаевай «Арадай дуушан Альфор, тэрэнэй бэлиг шадабари», Р. Штиль-марк гэгшын «Эрдэмтэдэй баатаршалга» гэһэн һонирхон уншамаар статьянууд хэблэгдэбэ.

«Шэнэ Монголой дуунууд» гэһэн бүлэг соо Шагдарсүрэнгын Цогт гэгшын «Зунай сагай зураг», «Хүсэл», «Одон», «Душэ юһэн градус хүйтэн», «Бороо», «Һаратай хамтаран зохёоһон шүлэг», «Амгалан байдал» гэһэн шүлэгүүд, Лодонгийн Түдэвэй «Алтан гадаһан» гэдэг туужын үргэлжэлэл толилогдобо.

Балшар заахан багашуулай һонирхон уншадаг «Харасгай» гэһэн бүлэгтэ Цырен-Дулма Дондоковагай «Шарлуухайн шүлэгүүд», «Шог ёгто долгин» гэһэн бүлэгтэ Ц. Субановай «Хомхой хүнэй харгы мухар», Даши Дугаровай «Хүйхэр Дамба» гэһэн ёгто шүлэг хэблэгдээ.

Журналай һүүлшын нюурнуудта «Манай литэ» бүлэгтэ уран зохёолшо Барадий Мунгоновой 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан бэшэгдэһэн юрөөлэй үгэнүүд толилогдобо.

ХЭТЫН ЖАРГАЛ ХҮСЭЕ

— Манай байшанда хүн зоной ябахань эдэ үдэрнүүдтэ улам түргэдэнхэй, — гэжэ Улаан-Үдын Гэрлэлгын байшангай директор Т. Ц-Д. Цыбенова хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байһан энэ үедэ залуушуулай гэр бүлэ боложо. баяр дээрээ баяр нэмээхэнь гайхалтайшье бэшэ ха.

Гэр бүлэ бологшодой дунда элдэб яһатанай түлөөлэгшэд бии. Жэшээлхэдэ, буряад Цыбиков Николай ород Банщикова Лидия хоёр, белорус Василевич Сергей ород Фалилеева Людмила хоёр, ород Авдеев Юрий Хабибулина Сания хоёр болон бусад ойн баярай үдэрнүүдтэ айл болоһондоо, өөһэдыгөө зол жаргалтайда тоолоно. Энэ жэшээ дээрэһээ хэлэхэдэ, манай ороной арадууд гансал эбтэй зетэй бүлэ соо ажаһууна бэшэ, харин үнэн зүрхэнһөө дурлалсан, хэтын хэтэдэ сугтаа ажабайдалай үргэн замаар дабшахаар зорижоно.

— Шэнэ жэлэй урда тээ шэнэ бүлэнэр олоор мүндэлдэг заншалтай юм, — гээд, Тамара Цырендоржиевна хөөрэнэ. Хэрбээ урдань Гэрлэлгын байшан пятница суббото хоёрто хүдэлмэрилдэг һаа, мүнөө үшөө амаралтын үдэр хүдэлхэ болобо. Юуб гэхэдэ, юрын үдэрнүүдтэ арбаад паар хүбүүд, басагад айл болодог байбал, мүнөө хори гаран паар ээлжээндэ бэшэгдээд байна.

Ойн баярай һайндэрөөр, шэнэ жэлээр дашарамдуулан, шэнээр мүндэлһэн гэр бүлэдэ хэтын жаргал юрөөсл.

В. ЭРДЫНЕЕВА.

Спортлото наадагшадай анхаралда

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ КАРТОЧКАНУУД

1973 оной январиин нэгэнһээ «Спортлотогой» шэнэ түхэлэй карточканууд бии болгогдобо. Хуушанһаа ямар илгаатай байхаб? Нэгэ удаа, мүн һарын туршада наадаха карточкын «Б», «В» хубинуудтань 49 номер үгтэхэ. Харин «А» хубидань тоонууд байхагүй, зургаан клеткэ байха болоно. «Б», «В» хубинуудай тоонууд сооһоо дуратай зургаан тоогоо зураад, «А» хубиингаа клеткэнүүдтэ тэдэнээ буулгажа бэшэхэ хэрэгтэй. Тиигээд «А» хубияа таһалжа абаад, тиражай гаратар хадаглажа ябаха шухала. Нүгөө «Б», «В» хубинуудыень «Спортлото» гэһэн гаршагтай хайрсаг уруу табиха хэрэгтэй. Заагдаһан болзорһоо гээгдэжэ, хайрсаг уруу табигдаһан карточка тиражда хабаадалсахагүй, шэнэ карточкаар һэлгэгдэхэгүй.

«Спортлотогой» тираж һара бүхэнэй 10, 20, 30-да наадагдаха. Тиражай дүн хэблэлдэ тунхаглагдажа, радио болон телевиденеэр соносхогдожо байха юм.

Карточкын гурба, дүрбэ, таба, зургаан номернуудай тудабал, шүүһэндэ тоологдохо байна. Зурагдаһан гурба, дүрбэ номернуудай тудалдабал, шүүһэн мүнгэеэ абахын тулада карточкынгаа «А» хубиие ноосэлгын кассада харуулха шухала. Һарын туршада наадаха карточкын эзэн «А» хубинень бэе бэеһээнь таһалангүй ноосэлгын кассада харуулха. Таһалагдаһан байгаа һаань, шүүбэри түлэгдэхэгүй. Удаадахи тиражуудта хабаадалсахын тулада үлэһэн талонуудыень эзэндэнь бусааха байна.

Таба, зургаан номерой тудаад байбал, «Спортлотогой» Буряадай зонын управленидэ өөрөө ерэхэ гү, али карточкынгаа «А» хубиие бэшэгээр эльгээхэдэ болоно.

Улаан-Үдэдэ ажаһуугшад! «Спортлотогой» наадanда олоороо хабаадалсыт!

Д. ЦЫРЕНОВ,
«Спортлотогой» Буряадай зонын управлениин начальник.

СПОРТ — СПОРТ

„ТРУДАЙ“ СПОРТСМЕНҮҮД ТҮРҮҮЛНЭ

Волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн спортын бүлгэмүүдэй хоорондо боложо үргэлжэлһөөр. Энэ мүрысөөнэй ямараар эхилһэн, түрүүшын дүхэригэй хэр зэргээр үнгэрһэн тухай газетынгээ хуудаһанда бэшээ һэмди. Һүүлшын наадан ямараар үнгэрөөб?

«Труд», «Динамо», «Буревестник», «Урожай» бүлгэмүүдэй командануудай уулзалга спортдо дуратайшуулай һонирхол татаа. Юуб гэхэдэ, эдэ клубууд эгээл бэрхэ командануудай тоодо оролсодог шуу. Мүнөө дээрээ «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд эрхимлэжэ ябана. Жэшээлхэдэ, тус командын басагад 2:1, эхэнэрнүүд 3:0 тоотойгоор бусадые шүүжэ ябана. Гэбэшье «Динамо» бүлгэмэй командын эдиршүүл болон эрэшүүл илалтатай. «Буревестник», «Урожай» бүлгэмүүдэй командануудай наадан 6:6 тоотойгоор дүүрэә.

«Урожай» бүлгэмые түлөөлһэн хүдөө ажахын институдай волейболистканууд багшанарай институдай спортсменкэнүүдые 2:1 тоотойгоор шүүгээ.

Дүрбэдэхи наадан мүн лэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Хэдэн дахин Буряадай чемпион болоһон «Динамын» эрэшүүлэй команда «Буревестник» командада 1:3 тоотойгоор шүүгдэшоо. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан «Труд» бүлгэмэй команда «Спартагай» спортсменүүдые 8:4 тоотойгоор шүүһэн байна.

Хоёрдохи дүхэригэй табадахи нааданай һүүлээр 65 очкотой болоһон «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд эрхимлэһээр.

Үшөө хоёр наадан үлөө.

Н. ИВАНОВ.

САНАШАДАЙ ЗҮРГЭ

Республикын санашадай хоорондо түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда олон спортсмен хабаадалсаба. Эрэшүүлэй дунда 15 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда СССР-эй спортын хүндэтэ мастер Олег Харитонов дахинаа эрхимлэжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэ зайгаа 57 минута 15 секунда соо гаталһан байна. Спортын нүгөөдэ мастер Андрей Бурлаков хоёрдохи, залуу спортсмен Калуженин гурбадахи һуури эзэлбэ.

Эхэнэрнүүдэй дунда 5, 10 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Зүүн Сибириин технологическа институдай багшэ Н. Вершинина, багшанарай институдай Н. Суранова, технологическа институдай Н. Паначевская гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна.

Хойто үдэрынь эрэшүүл 30 километрэй зайда урилдажа, санын мүрысөө харахаяа ерэгшэдэй анхарал татаа. Эндэ спортын мастер Андрей Бурлаков 15 километрэй зурлаада түрүүлэн ерэбэшье, саашадаа урилдахадаа Олег Харитоновто хүсэгдэхэ баатай болоо. Һайн саг харуулжа ябаһан Олег Харитонов эндэ санаа хухалжа урагшагүйдэбэ. Энэ һамбаандань Зүүн Сибириин технологическа институдай багша Г. Цыбиков хүсэжэ ерэхэдээ, бултанһаа һайн саг — 1 час 56 минута 42 секунда соо зайгаа гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн спортсменүүдһээ Буряадай АССР-эй санашадай суглуулагдамал команда бүридхэгдөө.

Б. МИРОМАНОВ.

* * *

ЛВРЗ-гэй спортсменүүд түрүү һуури эзэлхын түлөө хоорондоо санаар урилдаба. Эндэ эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн гурбан километрэй урилдаанда техническэ шалгалгын таһагай түлөөлэгшэ Н. Козлова якорна цехэй — Н. Петрова хоёр эрхим байба. Эрэшүүлэй дунда 5 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Смирнов, Кононов, Някин гэгшэд эрхимлэбэ.

Мүн энэ үдэр слаломоор урилдаанда ЛВРЗ-гэй спортын клубай тренер Елгин, «Труд» бүлгэмэй Саморцев, трамплинһаа һүрэлгөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Якупов, Бобров гэгшэд эрхим байба.

М. БОРИСОВ.

ВАЛЕРИЙ ЗАЛКИНД—ГОРОДОЙ ЧЕМПИОН

Мүрысөөнэй һүүлшын үдэр түрүү һуури эзэлжэ ябаһан шатаршад Залкинд Игумнова хоёрой хоорондо шангa тулалдаан болобо. Тиихэ мүртөө Залкинд хахад часаар хожомдожо ерэһэн дээрэһээ часай туршада 36 ябадал хэжэ үрдихэ баатай болоо. Хараар наадаһан Игумновань уулзалгын тэн багта хүбүүдээ урагшань түлхижэ, байдалаа һайжаруулжа ерээд, сагаан ноёндо добтолжо мэдэбэ. Тиигэжэ ябаһаар түргэ түргэн ябадалнуудые хэжэ эхилхэдээ, өөрынгөө алдуу ойлгожорхёо. Хэдэн хүбүүгээ алдаһанай удаа, шүүгдээб гэхэ баатай болобо.

Залуу шатаршан Брылёв дүршэлтэй Пинягинай урдаһаа зүрхэтэйгөөр, һайнаар шье добтолжо, тэрэнээ тухашаруула тухашаруулһаар шүүжэ һалаа.

Хван Цыденовые, Митыпов Агофоновые, Маншеев Шагжиевые, Андрей Громов Прутовой гэгшые шүүһэн, Гончаров Морозов, Иванов Волков гэгшэдэй наадан тэнсэлгээр дүүрэһэн байна.

Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн наадан дүүрэжэ, мастерта кандидат Валерий Залкинд городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Игумнова Митыпов гэгшэд 7—7 очкотой болобо. Брылёв—6,5, Пинягин, Хван, Агофонов, Маншеев, Намжилов, Гончаров, Морозов, Краснов гэгшэд 6—6 очкотой болоһон байгаа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, шатаршад Залкинд, Игумнова, Брылёв, Пинягин, Хван, Маншеев гэгшэд республикын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй болоо.

М. ВАСИЛЬЕВ.

СПАРТАКИАДА ДҮҮРЭБЭ

Шатар, волейбол, столой теннис болон даам наадалгаар спартакиада Хори тосхондо боложо дүүрэә. 13 команда энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан байна. Иимэ спартакиада Хориин аймагта түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэбэ.

Мүрысөөнэй дүн согсолходо «Сельхозтехника» нэгэдэлэй команда түрүүлжэ гараһан байба. Хориин нэгэдэхи һургуулиин эдиршүүл хоёрдохи, 335-дахи ПМК-гай спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Түрүү һуури эзэлһэн командануудта Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа. Иимэ спартакиада жэл бүхэндэ үнгэргэгдэжэ байхаар шиидхэгдэбэ.

Л. БАРАДИН.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ЦААНАҺАА

УЛААН-БААТАР

УЛААН-БААТАРТА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Монголой ниислэл хотын партийна, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй, ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан декабриин 29-дэ эндэхи гүрэнэй оперо ба баледэй театр соо болоо.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй түбэй соведэй түрүүлэгшэ С. Лувсан митинг дээрэ ехэ элидхэл хэбэ.

ПХЕНЬЯН

Хани барисаанай ба харилсаа холбооной түлөө

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Корейн Арадай-Демократическа Республикын ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ болобо.

КНДР-эй захиргаанай Соведэй премьерэй орлогшонор Пак Сен Чер, Тен Дюн Тхэк болон Корейн бусад хүтэлбэрилэгшэд суглаанай президиумдэ һууба.

Тен Дюн Тхэк сугларгашадай үмэнэ үгэ хэлэбэ. Совет гүрэнэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Корейн Ажалай партиин ЦК-гай ба КНДР-эй правительствын даалгабаряар, бүхы корей арадай зүгһөө аха дүү совет арадта халуун амаршалга хүргэбэ.

КАИР

А. САДАДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Арадай суглаанай ба Араб социалис союзай ЦК-гай хамтын суглаан эндэ болоод, президент Анвар Садат үгэ хэлээ.

«Манай газар дайдые сүлөөлэлгын аша туһада хэгдэдэг тэмсэлэй уг зорилгонуудай бусад бүхы хүсэл эрмэлзэл ба уг зорилгонуудһаа үлүү дээгүүр тоологдохо ёһотой саг ерээ», «Эзэмдэгдэһэн газар дайдаяа сүлөөлэлгэ — манай түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно, энэмнай хүсэ хэрэглэһэнэй үндэһөөр лэ бэелүүлэгдэхэ» — гэжэ А. Садат тусхайлан тэмдэглэбэ.

Израильтай дахинаа тулалдаха ушарай болоо һаань, бэлэн байхын тула зохихо ябуулга хэхэ гэһэн заабари правительствада үгөөб гэжэ президент мэдүүлээ. «Сэрэгэй асуудалнуудые зүбшэлхэ дээдын совет» өөрынгөө хүтэлбэри доро бии болгохо гэжэ шиидэһэн тухайдаа А. Садат соносхобо. Тэрээндэнь вице-президентнүүд, Арадай суглаанай түрүүлэгшэ, премьер-министр, Араб социалис союзай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, премьер-министрэй орлогшонор, оройой бусад хүтэлбэрилэгшэд орохо юм ха. Иимэ зургаанууд ороной провинци бүхэндэ мүн лэ тогтоогдохо. «Ерээдүй тээшэ дабшаха зам байлдаанууд соогуур лэ гараха» гэхэ зуураа, оронойнгоо дотоодын фронтые бата нэгэдэлтэй болгохо шухала гэжэ президент тусхайлан тэмдэглээ. «Дотоодын нэгэдэмэл, бата бэхи фронтоор дэмжэгдээгүй һаа, манай зэбсэгтэ хүсэнүүд уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй» гэжэ А. Садат мэдүүлбэ.

РИМ

Хүдэлмэригүйшүүл олошорно

ТАСС

Энэ жэлэй һүүл багта Италида 1 миллион 20 мянган хүдэлмэригүйшүүл тоологдоно. Тэрэнь 1971 оной энэ үеынхидэ орходоо, арбан хоёр мянган хүнөөр олон болоно.

НЬЮ-ЙОРК

Хүндэ хүшэр байдалтай

ТАСС

Никарагуагай ниислэл хото Манагуада газарай хүдэлһэнһөө уламжалан ехэ һандарал боложо, хүндэ хүшэр байдал тохёолдоод байна. Эдеэ хоолой зүйлнүүд, эм дом дуталдана. Үбшэн тахал дэлгэрнэ, сэбэр уһан дуталдана. Хүршэ оронуудай зүгһөө туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлэгдээшье һаань, хосорон һалаһан хүнүүдые хүдөөлүүлхэ, һандарһан гэрнүүдые, барилгануудые сэбэрлэхэ хүдэлмэриин хүсэн дуталдана. Һүүлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, декабриин 28-да Манагуада газарай хүдэлэлгэ дахин үзэгдэбэ.

Ангиин тэмсэл улам шангарна

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Үнгэржэ байгаа 1972 онние Америкын ажалшад ангиин хүсэтэ буһалгаануудаар тэмдэглээ. Америкын промышленностиин гол һалбаринуудай нэгэнэй хүдэлмэришэд — автомобиль бүтээгшэд хэдэн олон буһалгаануудые хэһэн байна.

Автомобильнуудые бүтээдэг «Дженерал Моторс» гэжэ ехэ үйлэдбэриин заводуудай ажалшадта туйлай муу байдалтай байһые буруушааһан тэмсэл илангаяа шанга, үргэн дэлисэтэй болонхой.

США-гай правительство шэнэ жэлдэ ажалшадай хуулита эрхэ — буһалгаа хэхэ эрхэ хаһахаар бэлдэжэ байна. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, «промышленностьда эблэрэлгэ туйлаха национальна комисси» гэдэгые Сагаан байшан бии болгохо һанаатай.

Мүнөөнэй иимэ оршон байдалда ажалшад юу хэхэ ушартай болонob гэхэдэ, нягта жагсаалтайгаар, һайн эмхидэлтэйгээр тэмсэхэ, экономическа ба политическэ тэмсэлээ тааралдуулха ёһотой байна. Америкын коммунистнуудай һунгуулиин программа дотор тодорхойлон найруулагдаһан тэмсэлэй уг зорилго, онол арганууд профсоюзуудай юрын гэшүүдэй анхарал улам ехээр татадаг боложо байнхай.

ПХЕНЬЯН

КНДР-эй конституци абтаба

ТАСС

КНДР-эй табадахи зарлалай Верховно Арадай суглаанай нэгэдэхи сесси декабриин 28-да хүдэлмэреэ дүүргээ. Корейн Арадай-Демократическа Республикын социалис конституци сесси дээрэ абтаа, хуули гаргадаг гүйсэдхэхэ засагай түбэй зургаанууд һунгагдаа.

САЙГОН ТҮРМЭНҮҮДТЭ ТАМАЛАГДАГШАД

Сайгон хархис засагай түрмэ түшэнүүдтэ тамалагдан зобоогдожо байһан хүнүүдэй тоо хүсэд мэдэгдэнэгүй. «300 мянга тухай хүн Урда Вьетнамай түрмэнүүдтэ, нюуса шоронгуудта тамалагдажа байна» гэжэ Ханойн «Куан дой нян зан» газетэ һаяхан мэдээсээ.

Харин американ «Тайм» журнал иигэжэ бэшэбэ: «Коммунистнуудта талархалтай» бэшэ аа гү гэжэ һэжэглэгдэһэн хэдэн арбаад мянган хүнүүдые Тхиеугай агентнүүд һүүлэй хэдэн неделиин турша соо түрмэдэ хаагаа».

Мүнөөнэй васагта зүрюу, демократиин түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдые «коммунистнууд» гэжэ Урда Вьетнамда тоолодог байна. Хүдэлмэришэд, таряашад, һурагшад, студентнэр, буддын ба католик санаартан, журналистнууд ба багшанар түрмэдэ хаагдагшадай дунда бии.

Тамалагдажа байһан 50 мянган хүнтэй Пуло Кондорын оролсодог 5 каторгаһаа гадна, эгээн багаарнь абахада, 500 тусхай ба нюуса түрмэ орон доторнь тоологдоно. Һая баригдажа тушаагдаһан хүнүүдые хаахын тула шэнэ лагерьнууд эмхидхэгдэнэ. «Амгалан байдалай һэргээгдэхэһээ урид бүхы коммунистнуудые үгы хэхэ хэрэгтэй»,—гэжэ Тхиеу һаяхан мэдүүлээ. Эдеэ хоолгүй, медицинскэ хангалгагүй олон мянгаад хүн үхэлэй аюулда ороод байнхай.

(«Юманите» — АПН).

ПАРИЖ

ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Париждахи зүблөөндэ хабаадалсадаг Вьетнамай Демократическа Республикын делегаци мэдүүлгэ тунхаглахадаа, ДРВ-гэй нютагуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо байһыень эрид буруушааба.

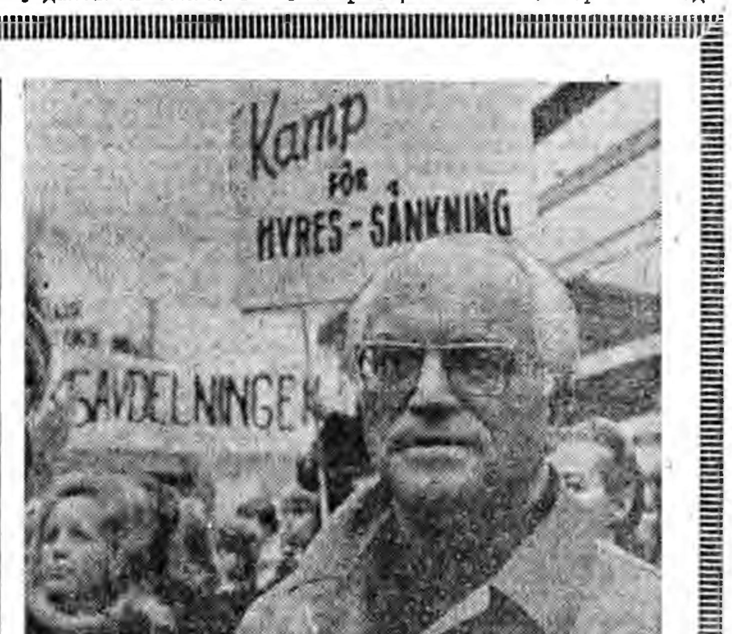
Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын урда вьетнам арадые һүгэдүүлхын тула Холбоото Штадуудай авиаци ДРВ-гэй хото городуудые, һуурин тосхонуудые хархис муухайгаар бомбодоно гэжэ ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ Нгуен Тхань Ле гэгшын хэһэн мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энэ шалтагаанаар США-гай правительство хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсахаяа болижо, абаһан уялгануудһаа арсажа байна гэжэ ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ США-гай авиаци ехэ гээлтэ хоролтодо ороо гээд, Нгуен Тхань Ле гэгшын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Үнгэрһэн юһэн хоногой турша соо эндэ болоһон байлдаануудай үеэр американ 71 самолет буудагдан унагаагдаа гэжэ Нгуен Тхань Ле мэдүүлбэ. ДРВ-е бомбодоһон американ олон летчигууд алуулһан, плендэ абтаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Ханой, Хайфон ба хүн зоноор олон бусад районуудта 50.000 тонно бомбо хаягдаа. Ханойн, Хайфоной олон кварталнууд, дүтэ шадарай һууурин тосхонууд үнэһэн тоборог болгогдоһон байха юм.

Вьетнам арадай үндэһэн эрхэнүүдые, өөһэдыгөө өөһэдөө тодорхойлхо Урда Вьетнамай арад зоной эрхые хүндэлжэ, хөөрэлдөөнүүдые таарамжатай зохидоор үнгэргэн, Вьетнамай асуудалые зүб уруунь шиидхэхэ шухала.

Швециин түб хото Стокгольмдо Даниин мэдээжэ уран зурааша-карикатурист, «Арадуудан хоорондын эб найрамдалые бэхижүүлһэнэй түлөө» гэһэн Ленинскэ шангай лауреат Херлуф Бидструп айлшалба. ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэрэ иигэжэ мэдүүлһэн байна.

«Би һаяхан жара наһаяа гүйсөөб. Гэбэшье Даниин «Ланд ог фольк» гэжэ коммунис газетэдэ хүдэлһөөрби. Энэ газетэдэ минин совет нүхэдэй сэдьхэлдэ һайшаагдаһан зурагууд толилогдодог юм. Би мүнөөшье өөрынгөө нүхэдэй номуудай зурагуудые бэшэһээрби».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Херлуф Бидструп. Стокгольмдо болоһон демонстрацида хабаадагшадай дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

АММАН

Харилсаа холбоон тухай хэлсээн

ТАСС

Араб оронуудтай хани барисаа ба соёлой харилсаа холбоо хэхэ Совет бүлгэм ба Иорданиин совет хани барисаанай бүлгэмэй хоорондо 1973—1974 онуудта холбоо барисаа байгуулха тухай хэлсээндэ гар табигдаба.

ХАНОЙ

Ханойн дайшалхы үдэрнүүд

ТАСС

Американ авиаци, тэрэ тоодо «В-52» гэжэ стратегическэ бомбардировщигууд, Ханойн баруун захаар, тэрэшэлэн ниислэл шадарай Зялам гэжэ районд добтолһон байна. Ниислэлэй ПВО-гой ракетчигүүд тус добтолгодо хабаадаһан «В-52» гэжэ хоёр самоледые унагаагаа.

Тиимэ болохолоороо, декабриин 18-һаа 28 хүрэтэрхи үе соо американ авиаци Хойто Вьетнамда 76 самолёдоо (тэрэ тоодо «В-52» гэжэ 33 хүндэ бомбардировщик) алдаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА.
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

16.00 — «Хилын саанахи айлшад манай ниислэлдэ». 16.30 — Үнгэтэ телевидени. «13 стульев» — телевизионно театр миниатюр.

«УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

17.30 — В. Пановой «Басагадууд» гэһэн Ленинградай студиин теле-зүжэг.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Үнгэтэ телевидени. «12 стульев» — уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 21.10 — «Циркын галнууд».

«УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.50 — Хүгжэмтэ забһарлал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

22.00 — Үнгэтэ телевидени. «Огонёк».

«УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

23.50 — Шэнэ жэлэй амаршалганууд.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

00.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 01.00 — Үнгэтэ телевидени. «На половину всерьез» — телевизионно театр миниатюр. 01.50 — Үнгэтэ телевидени. «Стоянка поезда» — телевизионно уран һайханай фильм. 03.30 — «Средь шумного бала» — һайндэрэй концерт. 04.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!» — совет арадуудта амаршалга. 05.05 — Үнгэтэ телевидени. «Шэнэ жэлэй сэнхир галхан».

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-06, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-56, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 76-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.